

Diff. 2083 (8.)

DE
ORCHITIDE.

DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICA
QUAM
CONSENSU ET AUCTORITATE
GRATIOSI MEDICORUM ORDINIS
IN UNIVERSITATE LITERARIA HALENSI
AD SUMMOS
IN MEDICINA ET CHIRURGIA
HONORES

RITE SIBI CONCILIANDOS
DIE II. M. APRILIS MDCCCXXXVIII.
UNA CUM THESISIBUS

PUBLICÆ DEFENDET

AUCTOR
EDUARDUS LEFSON
MARCHICUS.

ADVERSARIORUM PARTES SUSCEPERUNT
HERM. RATH MED. DD.
E. WALD MED. CAND.

HALAE
TYPIS EXPRESSIT CAROLUS GRUNERT.

O R C M I D E

INSTITUTION
ADJUNCTS MEDICAL
CONSISTENTLY ACCREDITED
GRADUATE MEDICAL ORDERS
IN UNIVERSITY MEDICAL FACULTY

IN MEDICAL ET CURRICULA
HOMINIS

WITH THE CONSTITUTION
DIE H. M. LARIS MEDICAL
UNA CUM THEORIS
PRACTICE MEDICINAE
LITTERAE

UNIVERSITÄT MÜNCHEN
MÜNCHEN

ABERLEBEN FARTES SUBSTITUTION
HERRN RATH. MED. DR.
E. WALD MED. CAND.

IN A. A. A.
FARTES SUBSTITUTION

Bayerische
Staatsbibliothek
München

V I R O

ILLUSTRISSIMO

E. LOEWENHARDT

MEDICINAE CHIRURGIAE ARTISQUE OBSTETRICIAE DOCTORI

MEDICO APUD PRIMISLAVIENSES PRACTICO

**HASCE PAGELLAS
TANQUAM INSIGNIS REVERENTIAE
TESTIMONIUM
PARVUMQUE GRATI ANIMI
SIGNUM**

OFFERT

AUCTOR.

NOMINA, QUAE OCCURRUNT APUD SCRIPTORES.

Morbus, quem mihi delineandum proposui, aliud ab alio scriptore nomen accepit. Et multae quidem notiones temporum decursu, quippe quae rem non penitus tangerent atque illustrarent, sensim obsoletae ac desertae, hic tamen enumerandae videntur, quia a veteribus auctoribus fere semper in usum vocantur. Quorum in numero aptissima haec videntur nomina: Inflammatio testiculi, Testis inflammatus, Orchitis, Testitis (A. Cooper), Hodenentzündung; speciem sane creberrimam angustioribus tamen finibus significat Epididymidis, Inflammatio parastatae; minus autem apta apparent tumor testium, Hodengeschwulst, Hernia humoralis, Hernia venerea, Orchocele acuta s. inflammatoria, Oscheocele, quae significationes ex iis temporibus originem ducunt, quibus quicquid in ea regione pathologicum Hernia vocabatur; deinde Testiculus venereus, Gonorrhoea in scrotum delapsa, Algedo. Vernaculo sermone a plebe nonnumquam vocibus Sandklofs, Sandhode significatur.

SYMPTOMATOLOGIA.

Orchitidem nonnumquam prodromorum stadium antecedit, quod ita fere sese praebet. Aegrotus dolores spasticos aut obtusos in abdomine, in regione inguinali et in lumbis sentit, de plumbea quadam artuum gravitate ac lassitudine queri solet. Quae symptomata calor frigus insequens, ciborum fastidium, nausea, vomitiones, borborygmi et alvus soluta interdum comitantur, qualis aegroti status in veterum auctorum scriptis colica testicularis vocabatur. Haec ubi per aliquot horas aut dies perduraverunt, ipsa testiculi inflammatio apparet. Plerumque sedem in epididymide habet, cuius infima parte primum exorsa, testem ipsum vas deferens et tunicam vaginalem aggreditur, nisi quas modo nominavi partes primae affectioni sedem praebent. Saepissime unus tantum testis inflammatione corripitur, perraro uterque simul, morbum ab uno in alterum quasi transiliisse, a quibusdam observatum. Intumescit parastata et testis et eum saepe in modum ut altero salvo ter quaterve aut amplius maior reddatur. Cuius tam enormis magnitudinis variae exstant causae: sanguis enim mirum in modum has in partes laxa et soluta textura instructas affluit, simul lymphæ exsudativa telam implet cellulosam; haud raro venae spermaticae in statu varicoso, sanguine quasi stagnante distentae inveniuntur (teste P. Frank), et si inflammatio tunicas vaginales est aggressa, quam celerrime exsudatio aquosa eo crescit, ut Hydrocele acuta, saepe quidem parva, interdum autem maior, quam quae alias per aliquot annos effici solet, statim exoriatur. Attamen

testiculus hoc tumore affectus priorem servat formam, ad anteriorem partem rotundam superficiem praebet, ad latera magis planam, pars posterior sine ulla dubitatione maxime semper tumida, usque ad annulum abdominalem saepe vergit. Ab exordio quidem tumor paene mollis, ita ut digiti impressionem paullulum servet, mox sensim durior fit. Omnibus in locis massa saepissime aequalis, nonnumquam autem statim ab initio tumor inaequalis, quum parastata magis tumida et caput epididymidis et pars superior maiorem digito prementi praebeat resistantiam. Quo maior autem testiculus, eo magis eius pondus augetur. Scroti quae superiacet cuticula modo ne minima quidem mutatione affecta est, modo rugis laevigatis nitens et distenta apparet, et quum fibrina in telam cellulosa exsudata fuerit, digiti impressione fovea formatur, quae brevi denuo impletur, modo cutis et ipsa inflammationis signa prae se fert. Itaque evenit, ut venae, quae in scroto decurrunt, in orchitide fere semper magis expeditae et maiores inveniantur, quae ubi dissecueris modicam sanguinis copiam emittant. Gravioribus in casibus, quibus testiculus maxime tumuit, scrotumque simul exsudatione crassius redditum fuit, rugis huius lateris paene omnino laevigatis et deletis, scrotum tam arcte cum teste cohaeret, ut hoc in illo minime possit loco moveri. Fere semper orchitis dolores magnos provocat, qui testem ipsum occupantes, magis obtusi, valde vexantes, peculiari modo aegroti animum turbant, eoque praecipue efficiuntur, quod tunica albuginea, quae difficile tantum extendi potest, massam testiculi inflammati adauctam vehementer comprimit. Sin vero tela cellulosa

quae vaginas circumdat, si funiculus spermaticus cum vase deferente inflammatione laborant, dolores saepe etiam maiores, rapientes, huc vel illuc migrantes sentiuntur. Nihilominus in rarioribus casibus pro maxima intumescencia dolores erant minimi. Neque tamen, si adsunt, uno tenore perdurare solent, augentur enim vesperi et noctu, morbosa aegroti conditione omni simul aucta, deinde crescunt statu erecto et corporis motione, praesertim quum testiculi onus non sufficienter sustineatur. Tum enim dolor per annulum abdominalem funiculi spermatici decursum secutus, abdomen ipsum petit, regionemque renalem occupat, nervis spermaticis imprimis laborantibus. Deinde compressio quoque in testiculum applicata dolorem auget, imo etiam nonnumquam adeo dolens testis apparet, ut ne Cataplasmata quidem ab aegroto perferri possint. Minuitur autem dolor matutino tempore, quiete, et si aegrotus dorso incubat scrotumque sedulo fulciendo. Scrotum, quod iam monuimus, rubrum apparet saepissime, et calor eius adauctus. Utrum necne laesa sit inflammati testiculi functio, haud facile potest diiudicari, attamen verisimillimum videtur.

Propter minus arctam organorum sexus cum organismo coniunctionem in levioribus huius morbi casibus reactionem aut nullam aut exiguam universalem observabis, febris non adest; longe autem crebrius omnis aegroti constitutio afflicta. Aeger feбри laborat, pulsus pleni, duri, celeres fiunt, aegrotus inquiete, calore ac siti premitur atque insomnis est. Eodem modo animus turbatur, non ac si deliria apparerent, attamen animus aegroti adumbratus, moestus et morosus,

ad tristia pronus. Gravissimus quisque casus remissiones brevissimas praebet minimeque perspicuas, et prout quis in inflammationem potius aut in nervosas affectiones inclinetur, diversa symptomatum series apparet. Si enim inflammationi favent conditiones, nonnumquam signa inflammationis cavum abdominis ingressae, peritoneum et telam cellulosa, quae pelvim obtegit, corripientis, neque ab ipsis abdominis organis abhorrentis observantur, quin etiam incarceration quaedam, funiculo spermatico tumido in canali inguinali per fibras musc. obliqui interni compresso, vitae aegroti insidias struit. Sin autem aegrotus erethismo nervoso ac nimiae sensibilitati deditus est, febris saepe vehementissima, dolor lumbos, dorsum, abdomen occupat, alvus obstructa, vomitiones et vomitus, ut hernia incarcerata laborantem facile videre crederes, hunc statum periculosissimum accumulans. Neque raro stranguria et ischuria adest, quibus omnibus symptomatis, nervorum invicem consensu ea esse effecta, argumentum substruere vellem, quum nervi spermatici externi e plexu lumbali, plexus spermatici sympathici magni e plexibus renalibus et mesentericis originem ducant.

D I V I S I O.

Etsi in universum imago, quam modo delineavi, plerisque huius morbi speciebus similis videtur, accuratiori tamen distinctione eo magis opus esse arbitror, quod hoc tantum modo res atque indoles morbi perspicui, iustae rectaeque medelae leges ferri possint. Ac sta-

tim elucet, aliam ab alio loco divisionem, quarum unus vel alterius hic memoratae minime me pigebit, sese nobis praebere. Primum enim si respicimus temporis spatium, Orchitis aut est acuta, quae subito dolore, vehementi tumore et febre corpus invadit, per septem ad summum viginti octo dies durat, recta medendi ratione adhibita resolvitur aut in morbos secundarios abit. Orchitis chronica aut acutam insequitur, aut paullatim exoritur, crescit et decrementum capit, nunquam illud symptomatum acumen assequitur, et per menses aut annos, quin etiam usque ad extremos vitae fines perdurat. Deinde Orchitis aut primaria aut secundaria observatur. Tum e sede differt, utrum funiculum spermaticum et epididymidem, an tunicas vaginales aut ipsam testis substantiam, an scroti pellem praecipue adoriatur. Orchitis aut simplex aut complicata est, sive sit cum inflammatione aliorum organorum, seu cum affectionibus spasticis, seu aliis morbis. Denique a caractere dinamico haud temere divisio desumi potest, quod e febre comitanti praecipue pendet. Postremo si causas occasionales respicimus, maximae se offerunt differentiae, quas secuti, creberrimae cuique speciei primum locum tribuendo hanc fere divisionem instituamus oportet.

a) Orchitis gonorrhoeica (s. Testiculus venereus, Hernia venerea, Gonorrhoea in scrotum delapsa, Algedo) sine ulla dubitatione frequentissima duplici modo provocata occurrit. Altera propagatione inflammationis urethrae in funiculum spermaticum et parastatam effecta. Hic enim inflammatione urethrae altissime provecta, sive iniectionibus irritanti-

bus, sive ciborum nocentium aut potus aut medicamentorum abusu, seu coitu, seu corporis motu nimio, aliisve rebus noxiis, urethrae secretio aut aquosa et parca aut omnino nulla, dum simul symptomata blennorrhoea urethrae inflammatoriae (siccae) adsunt. Ne tamen credas, secretionis minutie aut fine orchitidem provocatam esse, sed inflammatio altius provecta partes circumiacentes ingressa effecit, ut effluvio cessante, siccitas illa molesta simul cum inflammatione testiculi appareret. Quodsi mox secretio urethrae expedita de novo prodierit, signum nobis erit et inflammationis minutae catarrhique redintegrati. — Altera orchitidis gonorrhoeicae forma per consensum exorta adhuc crebrior. Postquam enim Gonorrhoea per longum iam tempus duravit, inflammationis stadio diu iam praeterlapso, secretionem aut uberrima, alba, optimae notae, bonae consistentiae reddita, aut etiam quantitate iam minuta, ubi symptomatum impetus infractus et vehementia irritationis extensione et ambitu compensatur, ex inopinato Orchitis apparet, quoniam gonorrhoea in testibus tantam ad inflammationem dispositionem procreavit, ut minima etiam causa obnoxia, e. g. suspensorium sepositum, ipsam gigneret orchitidem. Quae dispositio duplici modo in inflammationem erigi potest: a) causis obnoxiiis in ipsum testem agentibus, sive sint dynamicae seu mechanicae; b) e legibus antagonismi et consensus talis inter testes et anteriorem urethrae partem nexus statuendus, ut morbo hic minuto aut extincto ibi ex dispositione, sicuti e germine planta, inflammatio exoriatur, quomodo suppressio blennorrhoeae per lotiones frigidas interdum orchitidem procreavit. Verum-

tamen plerumque secretio urethrae minime cessat, saepe uberior et si denique inter morbum testiculi requiete et diaeta parca, antiphlogistica disparuit, Orchitis eo minime mutatur, neque augetur nec minuitur. Dubitari autem non potest, quin dispositio illa, Gonorrhoea iam exstincta, non statim deleatur, imo per aliquot tempus durare videtur, quam ob rem ne extemplo post blennorrhoeam remotam suspensorium deponatur, necesse est. — Orchitidem gonorrhoeicam irritatio quaedam in parte prostatica urethrae, quasi guttulae urinae ibi retinerentur, antecedere solet. Simul aegrotus doloribus in regione inguinali laborat, qui dum funiculus spermaticus intumescit, valde augentur. Fere semper enim sola Epididymis aut prima saltem inflammatione corripitur, paullo post testiculus, qui in summa demum inflammatione malorum socius esse incipit. Attamen quia inflammatio in levioribus casibus testi omnino parcat, epididymidis recte vocatur. Mox et scrotum lateris correpti inflammationis signa prae se fert, laeve, rubrum, calidum, dolens apparet. Tumor plerumque pergrandis, paucis diebus, doloribus perpetuo auctis, summum fastigium assequitur. Quae symptomata ut plurimum febris sat perspicua, pulsus celer, virium prostratio, anorexia, cephalaea, cutis arida et calida, urina parca rubra saturata comitari solent. Perraro tantum tumore etiam magno, dolor adeo exilis, constitutio aegroti tam parum turbata invenitur, ut negotiis usitatis aegrotus omnem se dare possit, etsi hanc potissimum formam neglectam, inflammatione per canalem inguinalem in cavum abdominis profecta, necessitatem aegroto conscivisse, viri doctissimi asseverant. Plerique au-

tores, quibus summa fides est habenda, hanc Orchitidis speciem in latere sinistro saepius quam in dextro observasse affirmant, quo magis mirandum videtur, quod Schoenlein latus dextrum crebrius infestari contendit, id quod sane ex paucis, quos ipse vidi casus, mihi quoque contigit. Ricord autem invenit, hanc inflammationem id latus semper aggredi, quo quis statu erecto scrotum soleret gestare. Is enim qui magis dependeret testiculus, semper laboraret, dum alter inter ambulandum a braciis, quasi suspensorii loco essent, fulciretur. Ideo apud eos homines, qui contra morem in dextro latere scrotum portarent, Epididymidem semper in latere dextro inventum iri. Habeat sibi, hoc tantum addam, me uno in casu duplicem orchitidem gonorrhoeicam vidisse, primus testiculus sinister intumescere coeperat, altero die dexter secutus est. Paucos post dies dexter nihil amplius morborum praebuit, dum sinistri lateris testiculus bis etiam maior solito esset.

Restat ut de duabus aliis orchitidis formis pauca disseram, quae saepius huc referuntur: altera, quae metastatica vocatur, altera post coitum oriunda, eamque ob causam primaria, syphilitica vocata. Primum quae metastatica vocatur, quamvis multis viris doctissimis probatam, tamen in dubitationem vocari posse, hisce argumentis innisus putaverim: recte metastasium fines nostris demum temporibus valde coërcentur, non omnia, quae post hoc ergo propter hoc apparuisse credendo; aliis est urethrae catarrhus, alia testiculi inflammatio, et simile quoddam inter morbos metastasis conditione invicem coniunctos intercedere debere, voce metastasi significatur; metastatice orchitidem eam ob

causam exortam esse, male argumentantur, quoniam virus syphiliticum, quod inesset blennorrhoeae urethrae, in testiculum collatum esset, attamen orchitidem gonorrhoeicam syphiliticae indolis nihil involvere, apud plerosque iam constat; at Gonorrhoea cessat et Orchitis statim apparet. Si cessat, id quod perraro fit, alio ex fonte derivetur oportet, aut enim cessat, quia catarrhus in inflammationem immutatus est, aut desinit ex antagonismo propter irritationem alia in parte urethrae valde auctam; post extinctam diu gonorrhoeam saepius apparet orchitis; morbus metastatice ortus evanescere solet, morbo loco, quo antea fuerat, denuo provocato, blennorrhoeam facile restituis, orchitidem difficile restringis; libri blennorrhoeam irritantibus medelis revocari metastasis leges secuti, saepe nos iubent, naturam atque experientia vetant; catarrhus urethrae qualibet causa exortus in testibus consensualem irritationem gignit. Quibus omnibus ex causis orchitidem gonorrhoeicam metastatice ortam quoniam in natura non sit, e libris delendam censeo. — Quod ad alteram orchitidis formam post coitum oriundam, syphiliticam attinet, eam non esse syphiliticam, praecipue notandum. Nonnumquam quidem, id quod permultae observationes stabiliverunt, paucos dies post coitum forsitan impurum orchitis apparet, deinde gonorrhoea aut sequitur, aut deest, saepius uterque morbus simul observatur. Gonorrhoeam, si adest, brevi sanari et sine artis ope septem aut quattuordecim diebus evanescere ferunt. Orchitis eodem modo atque alia decurrit; quid igitur syphiliticam eam fuisse, argumento nobis est? Nihil aliud concedendum videtur, quam ut coi-

tus ipse genitalium praecipue testium irritatione has partes in inflammationem disponat.

b) Orchitis traumatica post gonorrhoeicam creberrimae observationi sese offert. Nisi testes diversa altitudine in scroto penderent, ita ut sinister fere semper longiore funiculo spermatico gauderet, nisi tanta eorum mobilitas, ut facile huc vel illuc periculum effugerent, Orchitis ex causis mechanicis adhuc frequentius adspiceretur. Neque tamen tam raro sequitur laesiones in equitando effectas, si quis subito ephippii pilae insideret, tres quos vidi testiculorum induratorum casus hoc modo erant exorti. Et ictus et plagae has partes concutientes, inter causas obnoxias enumerandi. Iuvenis, sepem transsiliens, passis pedibus vestigio falsus, utrumque testiculum, scroto divulso, per trabem modo acutam modo obtusam vehementer percussus est. Deinde quum gangraena esset exorta, alter testiculus cultro delatus, alter servatus, et quae pars scroti destructa fuerat, plane restituta est. Postquam deinde uxorem in matrimonium duxit, sex ex ea liberos genuit, qui omnes ex uxoris affirmatione et pro similitudine cum patre uni testi servato vitam debent. (Löwenhardt.) In certando quoque rudibus, ictus nonnunquam quavis luctandi legibus vetitus orchitidem efficit. Laesum quoque in punctione hydroceles testiculum inflammatio interdum invasit. Quemadmodum autem mobilitas illa testium, quominus laedantur et inflammentur impedire soleat, hoc profero exemplum. Iuvenis rusticus ab altitudine plaustrum alicuius desiliens, ita in furcae manubrio decidit, ut in posteriore scroti parte vulnus partim divulsum, partim contusum enormis magnitudinis au-

Diff. 2083. (8.)

DE
ORCHITIDE.

DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICA
QUAM
CONSENSU ET AUCTORITATE
GRATIOSI MEDICORUM ORDINIS
IN UNIVERSITATE LITERARIA HALENSI
AD SUMMOS
IN MEDICINA ET CHIRURGIA
HONORES
RITE SIBI CONCILIANDOS
DIE II. M. APRILIS MDCCCXXXVIII.
UNA CUM THESISIBUS

PUBLICE DEFENDET

AUCTOR
EDUARDUS LEFSON
MARCHICUS.

ADVERSARIORUM PARTES SUSCEPERUNT

HERM. RATH MED. DD.

E. WALD MED. CAND.

HALAE

TYPIS EXPRESSIT CAROLUS GRUNERT.

ORCHITIDE.

INSTITUTION
IN AUSTRIAN MEDICAL
CONSISTENT ET ACQUISITION
GRATIOSI MEDICORUM ORDINIS
IN UNIVERSITATE LUTHERANA HALLENSIS

AD ALIQUOD
IN MEDICINA ET CHIRURGIA
HONORIS
MITHRIDATIS EPOPHOROS

DIE II. DE. APRILIS MDCCXXXIII.
UNA CUM THIRIBUS
PETER HERRMANN
ACTOR

WILHELMUS HERRMANN
MACHINUS

ADVERSARIUM PARTIS SUPERIORIS
HERM. RATH. MD. DD.
E. WALD. MED. GND.

HERM. RATH.
ADVERSARIUM PARTIS SUPERIORIS

Bayerische
Staatsbibliothek
München

V I R O

ILLUSTRISSIMO

E. LOEWENHARDT

MEDICINAE CHIRURGIAE ARTISQUE OBSTETRICIAE DOCTORI

MEDICO APUD PRIMISLAVIENSES PRACTICO

HASCE PAGELLAS
TANQUAM INSIGNIS REVERENTIAE
TESTIMONIUM
PARVUMQUE GRATI ANIMI
SIGNUM

OFFERT

AUCTOR.

NOMINA, QUAE OCCURRUNT APUD SCRIPTORES.

Morbus, quem mihi delineandum proposui, aliud ab alio scriptore nomen accepit. Et multae quidem notiones temporum decursu, quippe quae rem non penitus tangerent atque illustrarent, sensim obsoletae ac desertae, hic tamen enumerandae videntur, quia a veteribus auctoribus fere semper in usum vocantur. Quorum in numero aptissima haec videntur nomina: Inflammatio testiculi, Testis inflammatus, Orchitis, Testitis (A. Cooper), Hodenentzündung; speciem sane creberrimam angustioribus tamen finibus significat Epididymidis, Inflammatio parastatae; minus apta apparent tumor testium, Hodengeschwulst, Hernia humoralis, Hernia venerea, Orchocele acuta s. inflammatoria, Oscheocele, quae significationes ex iis temporibus originem ducunt, quibus quicquid in ea regione pathologicum Hernia vocabatur; deinde Testiculus venereus, Gonorrhoea in scrotum delapsa, Algedo. Vernaculo sermone a plebe nonnumquam vocibus Sandkloß, Sandhode significatur.

SYMPTOMATOLOGIA.

Orchitidem nonnumquam prodromorum stadium antecedit, quod ita fere sese praebet. Aegrotus dolores spasticos aut obtusos in abdomine, in regione inguinali et in lumbis sentit, de plumbea quadam artuum gravitate ac lassitudine queri solet. Quae symptomata calor frigus insequens, ciborum fastidium, nausea, vomitiones, borborygmi et alvus soluta interdum comitantur, qualis aegroti status in veterum auctorum scriptis colica testicularis vocabatur. Haec ubi per aliquot horas aut dies perduraverunt, ipsa testiculi inflammatio apparet. Plerumque sedem in epididymide habet, cuius infima parte primum exorsa, testem ipsum vas deferens et tunicam vaginalem aggreditur, nisi quas modo nominavi partes primae affectioni sedem praebent. Saepissime unus tantum testis inflammatione corripitur, perraro uterque simul, morbum ab uno in alterum quasi transiliisse, a quibusdam observatum. Intumescit parastata et testis et eum saepe in modum ut altero salvo ter quaterve aut amplius maior reddatur. Cuius tam enormis magnitudinis variae exstant causae: sanguis enim mirum in modum has in partes laxa et soluta textura instructas affluit, simul lymphæ exsudativa telam implet cellulosam; haud raro venae spermaticae in statu varicoso, sanguine quasi stagnante disten-
tae inveniuntur (teste P. Frank), et si inflammatio tunicas vaginales est aggressa, quam celerrime exsudatio aquosa eo crescit, ut Hydrocele acuta, saepe quidem parva, interdum autem maior, quam quae alias per aliquot annos effici solet, statim exoriatur. Attamen

testiculus hoc tumore affectus priorem servat formam, ad anteriorem partem rotundam superficiem praebet, ad latera magis planam, pars posterior sine ulla dubitatione maxime semper tumida, usque ad annulum abdominalem saepe vergit. Ab exordio quidem tumor paene mollis, ita ut digiti impressionem paullulum servet, mox sensim durior fit. Omnibus in locis massa saepissime aequalis, nonnumquam autem statim ab initio tumor inaequalis, quum parastata magis tumida et caput epididymidis et pars superior maiorem digito prementi praebeat resistantiam. Quo maior autem testiculus, eo magis eius pondus augetur. Scroti quae superiacet cuticula modo ne minima quidem mutatione affecta est, modo rugis laevigatis nitens et distenta apparet, et quum fibrina in telam cellulosa exsudata fuerit, digiti impressione fovea formatur, quae brevi denuo impletur, modo cutis et ipsa inflammationis signa prae se fert. Itaque evenit, ut venae, quae in scroto decurrunt, in orchitide fere semper magis expeditae et maiores inveniantur, quae ubi dissecueris modicam sanguinis copiam emittant. Gravioribus in casibus, quibus testiculus maxime tumuit, scrotumque simul exsudatione crassius redditum fuit, rugis huius lateris paene omnino levigatis et deletis, scrotum tam arcte cum teste cohaeret, ut hoc in illo minime possit loco moveri. Fere semper orchitis dolores magnos provocat, qui testem ipsum occupantes, magis obtusi, valde vexantes, peculiari modo aegroti animum turbant, eoque praecipue efficiuntur, quod tunica albuginea, quae difficile tantum extendi potest, massam testiculi inflammati adauctam vehementer comprimit. Sin vero tela cellulosa

quae vaginas circumdat, si funiculus spermaticus cum vase deferente inflammatione laborant, dolores saepe etiam maiores, rapiantes, huc vel illuc migrantes sentiuntur. Nihilominus in rarioribus casibus pro maxima intumescencia dolores erant minimi. Neque tamen, si adsunt, uno tenore perdurare solent, augentur enim vesperi et noctu, morbosa aegroti conditione omni simul aucta, deinde crescunt statu erecto et corporis motione, praesertim quum testiculi onus non sufficienter sustineatur. Tum enim dolor per annulum abdominalem funiculi spermatici decursum secutus, abdomen ipsum petit, regionemque renalem occupat, nervis spermaticis imprimis laborantibus. Deinde compressio quoque in testiculum applicata dolorem auget, imo etiam nonnumquam adeo dolens testis apparet, ut ne Cataplasmata quidem ab aegroto perferri possint. Minuitur autem dolor matutino tempore, quiete, et si aegrotus dorso incubat scrotumque sedulo fulciendo. Scrotum, quod iam monuimus, rubrum apparet saepissime, et calor eius adauctus. Utrum necne laesa sit inflammati testiculi functio, haud facile potest diiudicari, attamen verisimillimum videtur.

Propter minus arctam organorum sexus cum organismo coniunctionem in levioribus huius morbi casibus reactionem aut nullam aut exiguam universalem observabis, febris non adest; longe autem crebrius omnis aegroti constitutio afflicta. Aeger feбри laborat, pulsus pleni, duri, celeres fiunt, aegrotus inquiete, calore ac siti premitur atque insomnis est. Eodem modo animus turbatur, non ac si deliria apparerent, attamen animus aegroti adumbratus, moestus et morosus,

ad tristia pronus. Gravissimus quisque casus remissiones brevissimas praebet minimeque perspicuas, et prout quis in inflammationem potius aut in nervosas affectiones inclinetur, diversa symptomatum series apparet. Si enim inflammationi favent conditiones, nonnumquam signa inflammationis cavum abdominis ingressae, peritoneum et telam cellulosa, quae pelvim obtegit, corripientis, neque ab ipsis abdominis organis abhorrentis observantur, quin etiam incarceration quaedam, funiculo spermatico tumido in canali inguinali per fibras musc. obliqui interni compresso, vitae aegroti insidias struit. Sin autem aegrotus erethismo nervoso ac nimiae sensibilitati deditus est, febris saepe vehementissima, dolor lumbos, dorsum, abdomen occupat, alvus obstructa, vomituritiones et vomitus, ut hernia incarcerata laborantem facile videre crederes, hunc statum periculosissimum accumulans. Neque raro stranguria et ischuria adest, quibus omnibus symptomatis, nervorum invicem consensu ea esse effecta, argumentum substruere vellem, quum nervi spermatici externi e plexu lumbali, plexus spermatici sympathici magni e plexibus renalibus et mesentericis originem ducant.

D I V I S I O.

Etsi in universum imago, quam modo delineavi, plerisque huius morbi speciebus similis videtur, accuratiori tamen distinctione eo magis opus esse arbitror, quod hoc tantum modo res atque indoles morbi perspicui, iustae rectaeque medelae leges ferri possint. Ac sta-

tim elucet, aliam ab alio loco divisionem, quarum unus vel alterius hic memoratae minime me pigebit, sese nobis praebere. Primum enim si respicimus temporis spatium, Orchitis aut est acuta, quae subito dolore, vehementi tumore et febre corpus invadit, per septem ad summum viginti octo dies durat, recta medendi ratione adhibita resolvitur aut in morbos secundarios abit. Orchitis chronica aut acutam insequitur, aut paullatim exoritur, crescit et decrementum capit, nunquam illud symptomatum acumen assequitur, et per menses aut annos, quin etiam usque ad extremos vitae fines perdurat. Deinde Orchitis aut primaria aut secundaria observatur. Tum e sede differt, utrum funiculum spermaticum et epididymidem, an tunicas vaginales aut ipsam testis substantiam, an scroti pellem praecipue adoriatur. Orchitis aut simplex aut complicata est, sive sit cum inflammatione aliorum organorum, seu cum affectionibus spasticis, seu aliis morbis. Denique a caractere dinamico haud temere divisio desumi potest, quod e febre comitanti praecipue pendet. Postremo si causas occasionales respicimus, maximae se offerunt differentiae, quas secuti, creberrimae cuique speciei primum locum tribuendo hanc fere divisionem instituamus oportet.

a) Orchitis gonorrhoeica (s. Testiculus venereus, Hernia venerea, Gonorrhoea in scrotum delapsa, Algedo) sine ulla dubitatione frequentissima duplici modo provocata occurrit. Altera propagatione inflammationis urethrae in funiculum spermaticum et parastatam effecta. Hic enim inflammatione urethrae altissime provecta, sive iniectionibus irritanti-

bus, sive ciborum nocentium aut potus aut medicamentorum abusu, seu coitu, seu corporis motu nimio, aliisve rebus noxiis, urethrae secretio aut aquosa et parca aut omnino nulla, dum simul symptomata blennorrhoea urethrae inflammatoriae (siccae) adsunt. Ne tamen credas, secretionis minutie aut fine orchitidem provocatam esse, sed inflammatio altius provector partes circumiacentes ingressa effecit, ut effluvio cessante, siccitas illa molesta simul cum inflammatione testiculi appareret. Quodsi mox secretio urethrae expedita de novo prodierit, signum nobis erit et inflammationis minutae catarrhique redintegrati. — Altera orchitidis gonorrhoeicae forma per consensum exorta adhuc crebrior. Postquam enim Gonorrhoea per longum iam tempus duravit, inflammationis stadio diu iam praeterlapso, secretionem aut uberrima, alba, optimae notae, bonae consistentiae reddita, aut etiam quantitate iam minuta, ubi symptomatum impetus infractus et vehementia irritationis extensione et ambitu compensatur, ex inopinato Orchitis apparet, quoniam gonorrhoea in testibus tantam ad inflammationem dispositionem procreavit, ut minima etiam causa obnoxia, e. g. suspensorium sepositum, ipsam gigneret orchitidem. Quae dispositio duplici modo in inflammationem erigi potest: a) causis obnoxiiis in ipsum testem agentibus, sive sint dynamicae seu mechanicae; b) e legibus antagonismi et consensus talis inter testes et anteriorem urethrae partem nexus statuendus, ut morbo hic minuto aut extincto ibi ex dispositione, sicuti e germine planta, inflammatio exoriatur, quomodo suppressio blennorrhoeae per lotiones frigidas interdum orchitidem procreavit. Verum-

tamen plerumque secretio urethrae minime cessat, saepe uberior et si denique inter morbum testiculi requiete et diaeta parca, antiphlogistica disparuit, Orchitis eo minime mutatur, neque augetur nec minuitur. Dubitari autem non potest, quin dispositio illa, Gonorrhoea iam exstincta, non statim deleatur, imo per aliquot tempus durare videtur, quam ob rem ne extemplo post blennorrhoeam remotam suspensorium deponatur, necesse est. — Orchitidem gonorrhoeicam irritatio quaedam in parte prostatica urethrae, quasi guttulae urinae ibi retinerentur, antecedere solet. Simul aegrotus doloribus in regione inguinali laborat, qui dum funiculus spermaticus intumescit, valde augentur. Fere semper enim sola Epididymis aut prima saltem inflammatione corripitur, paullo post testiculus, qui in summa demum inflammatione malorum socius esse incipit. Attamen quia inflammatio in levioribus casibus testi omnino parcit, epididymidis recte vocatur. Mox et scrotum lateris correpti inflammationis signa prae se fert, laeve, rubrum, calidum, dolens apparet. Tumor plerumque pergrandis, paucis diebus, doloribus perpetuo auctis, summum fastigium assequitur. Quae symptomata ut plurimum febris sat perspicua, pulsus celer, virium prostratio, anorexia, cephalaea, cutis arida et calida, urina parca rubra saturata comitari solent. Perraro tantum tumore etiam magno, dolor adeo exilis, constitutio aegroti tam parum turbata invenitur, ut negotiis usitatis aegrotus omnem se dare possit, etsi hanc potissimum formam neglectam, inflammatione per canalem inguinalem in cavum abdominis profecta, necessitatem aegroto conscivisse, viri doctissimi asseverant. Plerique au-

tores, quibus summa fides est habenda, hanc Orchitidis speciem in latere sinistro saepius quam in dextro observasse affirmant, quo magis mirandum videtur, quod Schoenlein latus dextrum crebrius infestari contendit, id quod sane ex paucis, quos ipse vidi casus, mihi quoque contigit. Ricord autem invenit, hanc inflammationem id latus semper aggredi, quo quis statu erecto scrotum soleret gestare. Is enim qui magis dependeret testiculus, semper laboraret, dum alter inter ambulandum a bracis, quasi suspensorii loco essent, fulciretur. Ideo apud eos homines, qui contra morem in dextro latere scrotum portarent, Epididymidem semper in latere dextro inventum iri. Habeat sibi, hoc tantum addam, me uno in casu duplicem orchitidem gonorrhoeicam vidisse, primus testiculus sinister intumescere coeperat, altero die dexter secutus est. Paucos post dies dexter nihil amplius morborum praebuit, dum sinistri lateris testiculus bis etiam maior solito esset.

Restat ut de duabus aliis orchitidis formis pauca disseram, quae saepius huc referuntur: altera, quae metastatica vocatur, altera post coitum oriunda, eamque ob causam primaria, syphilitica vocata. Primum quae metastatica vocatur, quamvis multis viris doctissimis probatam, tamen in dubitationem vocari posse, hisce argumentis innisus putaverim: recte metastasium fines nostris demum temporibus valde coercerentur, non omnia, quae post hoc ergo propter hoc apparuisse credendo; aliis est urethrae catarrhus, alia testiculi inflammatio, et simile quoddam inter morbos metastasis conditione invicem coniunctos intercedere debere, voce metastasi significatur; metastatice orchitidem eam ob

causam exortam esse, male argumentantur, quoniam virus syphiliticum, quod inesset blennorrhoeae urethrae, in testiculum collatum esset, attamen orchitidem gonorrhoeicam syphiliticae indolis nihil involvere, apud plerosque iam constat; at Gonorrhoea cessat et Orchitis statim apparet. Si cessat, id quod perraro fit, alio ex fonte derivetur oportet, aut enim cessat, quia catarrhus in inflammationem immutatus est, aut desinit ex antagonismo propter irritationem alia in parte urethrae valde auctam; post extinctam diu gonorrhoeam saepius apparet orchitis; morbus metastatice ortus evanescere solet, morbo loco, quo antea fuerat, denuo provocato, blennorrhoeam facile restituis, orchitidem difficile restringis; libri blennorrhoeam irritantibus medelis revocari metastasis leges secuti, saepe nos iubent, naturam atque experientia vetant; catarrhus urethrae qualibet causa exortus in testibus consensualem irritationem gignit. Quibus omnibus ex causis orchitidem gonorrhoeicam metastatice ortam quoniam in natura non sit, e libris delendam censeo. — Quod ad alteram orchitidis formam post coitum oriundam, syphiliticam attinet, eam non esse syphiliticam, praecipue notandum. Nonnumquam quidem, id quod permultae observationes stabiliverunt, paucos dies post coitum forsitan impurum orchitis apparet, deinde gonorrhoea aut sequitur, aut deest, saepius uterque morbus simul observatur. Gonorrhoeam, si adest, brevi sanari et sine artis ope septem aut quattuordecim diebus evanescere ferunt. Orchitis eodem modo atque alia decurrit; quid igitur syphiliticam eam fuisse, argumento nobis est? Nihil aliud concedendum videtur, quam ut coi-

tus ipse genitalium praecipue testium irritatione has partes in inflammationem disponat.

b) Orchitis traumatica post gonorrhoeicam creberrimae observationi sese offert. Nisi testes diversa altitudine in scroto penderent, ita ut sinister fere semper longiore funiculo spermatico gauderet, nisi tanta eorum mobilitas, ut facile huc vel illuc periculum effugerent, Orchitis ex causis mechanicis adhuc frequentius adspiceretur. Neque tamen tam raro sequitur laesiones in equitando effectas, si quis subito ephippii pilae insideret, tres quos vidi testiculorum induratorum casus hoc modo erant exorti. Et ictus et plagae has partes concutientes, inter causas obnoxias enumerandi. Iuvenis, sepem transsiliens, passis pedibus vestigio falsus, utrumque testiculum, scroto divulso, per trabem modo acutam modo obtusam vehementer percussus est. Deinde quum gangraena esset exorta, alter testiculus cultro delatus, alter servatus, et quae pars scroti destructa fuerat, plane restituta est. Postquam deinde uxorem in matrimonium duxit, sex ex ea liberos genuit, qui omnes ex uxoris affirmatione et pro similitudine cum patre uni testi servato vitam debent. (Löwenhardt.) In certando quoque rudibus, ictus nonnunquam quamvis luctandi legibus vetitus orchitidem efficit. Laesum quoque in punctione hydroceles testiculum inflammatio interdum invasit. Quemadmodum autem mobilitas illa testium, quominus laedantur et inflammentur impedire soleat, hoc profero exemplum. Iuvenis rusticus ab altitudine plaustri alicuius desiliens, ita in furcae manubrio decidit, ut in posteriore scroti parte vulnus partim divulsum, partim contusum enormis magnitudinis au-

ferret. De doloribus vehementissimis conquestus est, neque eo minus sutura cruenta tentata, brevi sine ullo testiculorum detrimento, nonnisi apparatu antiphlogistico adhibito, sanatus dimissus est. — Hanc inflammationis formam in quaque testiculi tela sedem habere posse, per se iam patet, praecipue autem ipsius testiculi substantia corripitur, quippe quae maximam vi penetranti resistantiam opponit. Ipse igitur testis saepissime primo intumescit, a quo inflammatio epididymidem et funiculum spermaticum aggredi solet. Scrotum quoque inflammationis plerumque immune non est, et quam saepissime haematocelen, vulnera et sugillationes praebet. Testiculus ut plurimum valde dolens; febris saepissime adest.

c) Orchitis rheumatica tempore verno et autumnali, tempestate madente et frigida in hominibus in rheumatismum inclinantibus, postquam frigori se exposuerunt, haud raro observatur, imo quasi epidemice eam quondam vidisse apud complures simul homines, Ill. Loewenhardt auctor mihi est. Dolores ambulantes, rapiantes, pungentes esse solent, quorum exasperatio vesperi maxime perspicua. Hydrocele, quia tunicae vaginales in irritationis statu versari solent, saepius subito apparet, attamen sicuti tumor et ipse magnitudinem modicam solito non excedit. Scrotum nihil mutationis praebet aut ruborem dilutum, ex pallido subflavum. Et alia simul affectiones rheumaticae deesse non solent.

d) Orchitis parotidea ab antiquissimis iam temporibus medentium oculos in se convertit. Quarto plerumque die ex quo aegrotus angina parotidea laboravit, ex inopi-

opinato tumor in gena evanescit, ac paullo post scrotum intumescere solet; unus aut uterque testiculus, dum volumen valde augetur, dolentes fiunt. Rochard (Journ. de Médec. 1757. pag. 379.) observavit, testiculum plerumque eius lateris, in quo parotitis antea esset, inflammatione corripì, sin autem duplex fuisset parotitis, et utriusque lateris testem in morbum incidere. Dolor magis pungens et ardens et tumor testiculi telaeque adiacentis aut mollis, pulposus, semipellucidus, superficie obiter rubicunda, aut solidus ac durus, cutis insuper ex rubro coerulea. Simul febris, quae antea iam quieverat, denuo exardescit. Quae forma apud iuvenes et validissimos quidem in nonnullarum epidemiarum decursu saepissime comparet, pueri et senes raro infestantur. Peculiaris est huius speciei, quae casu secundo sudore locali in discrimen vocari solet, ad metastases proclivitas, subito enim tumor in scroto evanescit et nunc morbus ad parotitidem antea iam laborantem redit aut statim cerebri ipsius meninges occupat. In uno eodemque homine tales metastases iterum ac rursus comparuerunt.

e) Orchitis haemorrhoidalis chronicum potius quam acutum decursum praebens, per longum temporis spatium protrahitur, ita ut, id quod ex coniunctione cum congestionibus haemorrhoidalibus et intermissionibus originem ducit, modo remittere modo recrudesce turbarum cumulus videatur. Potatores praecipue et senes, qui dudum haemorrhoidibus irregularibus laborarunt, hanc orchitidis speciem interdum praebent, cui quaedam videntur peculiaria. Pars enim maior aut minor testis intumescit, et quasi pellucida fit; paucos post dies alia

aliqua pars eadem praebet symptomata, quae tumoris commigratio per menses etiam aliquot durare potest. Quo facto testiculus in dies minor fit, quin omnis quasi evanescit, donec demum crescendo subinde in integrum restituatur. Quam formam in suppurationem pronam esse, complures auctores exemplis probaverunt. Haud raro quoque effluvium urethrae blennorrhoeicum simul adest, quod saepius quasi criticum doloribus et testis tumori subito moderatur. Frequenter testiculus ipse, nonnunquam epididymis et vaginae in inflammationem proruunt. Varicocele et Hydrocele interdum inflammationem secutae sunt.

f) Orchitis arthritica fere iisdem signis stipata est.

g) Orchitis erysipelacea etsi rarior tantum observatur, duplicem tamen formam praebet, alteram, quae ad erysipelas verum et erythema, alteram, quae ad Pseudoerysipelas proprius accedere videtur. In gemina illa et superficiali et phlegmonodi forma per consensum testiculus et tunicae vaginales praecipue ab inflammatione tanguntur. In utraque forma functionum abdominalium turbationes sive acutae sint, sive chronicae praecedere solent, hepar et systema venae portae huic malo portam aperire videtur. Cum superficiali ea forma, quae magis in cute limitatur, nonnunquam catarrhus urethrae coniunctus et interdum, inflammatione summum fastigium assecuta, id quod et ad Erysipelas bullosum et ad Erythema nos monet, in anteriore scroti parte lymphæ exsudatur coagulabilis, quae flavas efficit crustas. Altera in specie cum pauca in suppurationem, saepe cum evidenti in gangraenam dispositione,

cellulosa praecipue inflammatione tela correpta, haud raro omnis mortificatur, ita ut longe lateque devastationes efficiantur.

h) Orchitis mere scrophulosa inter rariores formas habenda est, etiamsi Scrophulae omnibus Orchitidis speciebus valde favent, non enim saepe, sicuti *Louis* nos edocuit, in testiculi et parastatae substantiae materies scrophulosa deponitur. Quod si fit, inflammatio subacuta eo efficitur. Nonnumquam scrophulae externae et impetigines erant praegressae, quibus subito suppressis, orchitis apparuit. Saepius adhuc quam in testiculo in epididymide inveniuntur scrophulae.

i) Orchitis syphilitica longe alia quam gonorrhoeica (*Bérard jun. Journal des connaissances medico-chirurgicales, 3e année, V. Livraison. A. Cooper. Cullerier.*) et semper luis secundariae suboles, quae menses aut annos complures post infectionem apparet. Fere semper uterque simul testiculus corripitur, cuius in substantia ipsa et in infima plerumque parte durities aliqua comparet, quae talis digito tangitur, quasi tunica albuea in testiculi centrum retracta esset. Saepe volumen testiculi etiam minutum, interdum paullulum auctum. Malo subinde progredienti, omnis testis et epididymis ita ut invicem seiungi et discerni nequeant, in dies durescunt unamque conformem massam praebent. Dolores obtusi, syphiliticorum omnium ad instar, noctu exacerbescunt, tempore matutino remittunt. Plerumque, sic enim *Cooper* observavit, Syphilides potius et periostei inflammationes quam faucium exulcerationes hanc formam comitantur. Omnibus in casibus, qui adhuc observati sunt, status ille diu perferebatur, neque

unquam in degenerationes malas aut suppurationem abiisse, memoriae traditum.

k) Orchitidem scarlatinosa duplici modo exortam adspexisse, Ill. Loewenhardt erga me benevolentiae debeo. Altero enim in casu in puero decem annorum, scrophulis dudum laborante, morbus secundarius orchitis haberi oportebat; nono post eruptam scarlatinam die incaute frigori expositus, brevi puer de doloribus in scroto et in sinistri lateris testiculo vehementibus conquestus est. Orchitis tamen, quae deinde comparuit, subacuta fuit, et vi inflammationis fracta Hydrocele, quae antea non aderat, remansit. Saepius et ab aliis haec orchitidis species observata, et tum praecipue apparere videtur, quum Scarlatina in desquamationis periodo glandularum praecipue systema adoriatur, quam ob rem parotitides simul oriri solent, quin etiam nonnumquam orchitidem antecedunt. — Altero in casu quarto eruptionis die, quum exanthema e cute subito evanisset, orchitis apparuit, cui sicuti in altero casu caloris cum frigore vicissitudo praeceps, causa videtur fuisse occasionalis. Dextri lateris testiculo inflammatione correpto, scrotum rubrum, calidum ac dolens apparuit. Postquam idoneis remediis et internis et externis inflammatio sublata est, in omnibus cutis partibus desquamatio uberrima est observata.

l) Orchitis consensualis ex multis diversissimisque causis oriri solet; huiuscemodi stricturae urethrae, aut corpora aliena hic haerentia nominantur, lapidea inde concrementa in renibus aut in vesica urinaria, lithotomia, prostatae morbi etc. Epididymis saepius et tu-

nicae vaginales, quem testiculus ipse inflammationis sedes esse solent.

AETIOLOGIA.

Consideratis pleniori investigatione variis morbi speciebus, ad Aetiologiam nunc pervenientes, quoniam causa morbi sicuti omnium inflammationum proxima densis sub tenebris nobis latet, ut saltem de ea primum dispositione, quae ad oriundam orchitidem maximi est momenti, agamus, plurimi nostra intererit. Quae dispositio aetate iuvenili ac virili efficitur, quo tempore enim organon aliquod in vigore, in eo etiam inflammationi maxime favet, quare plurimas orchitidis species iuvenes ac viros aggredi videmus. Multa deinde argumenta, ne constitutionem sic dictam scrophulosam hic omittamus, recte nos admonent, etiamsi enim corporis evolutione omnino evanuerint scrophulae, orchitidem tamen aliqua quae nunquam alias hanc inflammationis formam effecisset causa provocari, saepissime observatum. Qui semel orchitide laboravit, semper ne de novo eundem in morbum incidat in periculo moratur. Omnia autem gonorrhoeae stadia talem ad orchitidem procreant dispositionem, uti plerique sine ullo dubio post gonorrhoeam orchitidis casus exordiantur. Aeger nisi suspensorio testes committat, periculum valde adhuc sibi auget. Tum quoque causae occasionales variae exstant: laesiones mechanicae, sicuti verbera, ictus, percussiones, testiculorum difficilis nonnumquam in abdomine ubi facilius adhuc laedi possunt, praeter

normam retentorum descensus, stimuli qui testes aut urethram divexant, deinde coitus nimius aut nimis vehemens, tum si frigus et humidum in genitalia praecipue sive coitu sive teterrimo illo masturbationis flagitio irritata subito agunt. Gonorrhoea si adest aut eaedem sunt causae occasionales, aut quae blennorrhoeam in inflammationem vertere valeant, cuiusmodi sunt motus corporis et nisus nimii, adstringentium, irritantium iniectioes incaute factae, spirituosae, cibis aromaticis nimis instructus, medicamenta incitantia, drastica, et praematura balsamicorum remediorum adhibitio, libidinosa animi perturbatio, coitus. Praeterea nonnumquam consensualis apud haemorrhoides, in dysenteria (Richter), lapidibus in systemate uropoëtico effecta, arthritidis metastasi inducitur orchitis, „vel a sola urinae retentione et stranguria qualicunque testiculos cum dolore tumuisse observationes docuere“ (Frank). Deinde nimia a sexu sequiore retentio, seminis in vasis spermaticis redundatio, satyriasis, priapismus effecisse eam criminantur. Tum et has sequentes causas, aliorum effata venerantes, propria experientia destituti, in medium proferamus: concubitum cum femina modo menstrua, concubitum incompletum, febrem intermittentem suppressam, diuturnum seminis virilis profluvium.

EX I T U S.

Postquam orchitis summum quo tendit ad gradum pervenit, insistere incipit exitusque exhibet diversos.

I. Resolutio perfecta si morbus modica vi corpus alias sanum, in quo nulla ullius dyscraseos vestigia, invadit, si funiculum et parastatam praecipue aggreditur, si inflammatio magis acutum habet decursum, rectaque medendi ratio adhibetur, suo iure potest sperari. Hic resolutio octo aut quattuordecim diebus, ut plurimum tamen sensim ac tarda progressa, plerumque observatur. Post summum enim morbi fastigium dolores desinunt, tumor decrescit, calor minuitur, et quae adhuc symptomata reactionis in corpore febrilis aderant, paulatim evanescunt. Saepius lysis, ubi autem febris specifica aliqua indole erat induta, ibi et crises specificum hunc characterem praebentes, comparent. Quodsi scrotum inflammationis immune erat, desquamatio plerumque observatur. — In resolvendi iam decursu, fere semper tardo, nonnumquam periodice quasi remittunt symptomata, modo subsistente sanatione, modo iterum procedente. Quo durante ad recidivum morbum tam grandis proclivitas, ut morbi symptomata modo augeantur, modo minuantur, donec demum, compluribus septimanis aut etiam mensibus praeterlapsis usque ad radicem morbus evanuerit. Quam quum si demum assecuta sit resolutionem aegritudo, testiculus saepius paullo maior, raro paullo minor atque alter invenitur. Inter resolvendum alterum testem alioquin sanum minorem reddi, deinde ad incolumitatem redire, phaenomenon nonnumquam observatum. Quae quum conditiones, quibus ad perfectam et sperandam et prognoscendam resolutionem opus esse, supra iam monuimus, haud facile una omnes inveniantur, aberrationes quaedam parvae, quae quidem iure sanitati possunt adnumerari,

resolutione adhuc saepius apparent. Restat enim plerumque, orchitidi gonorrhoeicae fere constantem hunc exitum assignat observatio, parva aliqua in parastatae aut capite aut cauda induratio, minime dolorosa, pisi aut ad summum nucis avellanae magnitudinis, quae nullas aegroto suggerit molestias, neque functionem testiculi, quia exsudationibus iis vasis deferentis canalem non expleri, sed externe eas esse sepositas sectio pathologica detexit, ullo modo impedire videtur. Quae induratio post longiorem atque inaequalem moram nullis adhibitis medicamentis aut quibusdam indoneis infra nominandis, saepe deletur. Quod nisi fit, sine ullo detrimento usque ad extremos vitae terminos perfertur. Restat quoque interdum Spermatocoele parva, nullius momenti, ubi vas deferens longiore aut breviori decursu, ac si esset teres funis, paullulum induratum, variis ambagibus sursum tendens, sentitur. Neque defuere casus, quibus varicocele post orchitidem acutam remaneret parva.

II. Induratio eas inflammationes, quae testiculi ipsius substantiam aggressae, maiorum symptomatum impetum prae se ferebant, quae cum kakochymia aliqua in corpore latente coniunctionem inierant, aut quibus perversa tractandi methodus imprimis nimius antiphlogistici apparatus usus necessarias ad resolvendum vires inepte demserat, saepissime sequitur. Tum enim tumor sensim minuitur, aequae ac dolores et sensibilitas, funiculus autem spermaticus, epididymis et testis aliquantum tumidi restant et duri. Quod malum, inflammatione non omnino deleta, sed quasi ad minimum redacta, orchitidis chronicae imaginem nobis praebet, sin vero dolor,

calor omnino disparuere, induratio vocatur, in qua nonnumquam testis ipse hypertrophiam induisse videtur. Saepius induratio nullas nisi ob testiculi gravitatem molestius affert, interdum, quum dyscrasiae in corpore hunc quasi minoris resistentiae locum aggredi ament, degenerationibus perniciosis prolixam sese praebituram periculum minatur. Egregium utriusque testiculi exemplum indurationis, quae traumaticam verisimile orchitidem, ante pubertatem iam inchoantem secuta est, Ill. Loewenhardt, libro quem vocavit *Praktische Abhandlungen etc.* vol. II. nobiscum communicavit, quo in casu, quem ipse vidi, non potentia solum virilis, sed omnis etiam libido deleta apparet.

III. Exsudatio in inflammatione supra iam monita, in exitu quoque saepissime perspicua. Primum enim irritatione tunicarum in teste serosarum, exsudatio saepius lymphatica aut aquosa efficitur, qua Hydrocele acute exorta constituitur. Deinde fibrina exsudata conglutinationes haud raro tunicarum, telarumque concretiones, similesque alias degenerationes potest efficere. Orchitis metastatica et rheumatica horum exituum exemplaria praebent.

IV. Suppuratio, rarissima avis, orchitidem gonorrhoeicam forsitan nunquam, traumaticam, haemorrhoidalem aliasve interdum species secuta, fere semper dyscrasiis, prava tractatione et perverso aegroti regimine producta videtur. Quibus in casibus primum suppuratio in superficie potius et in scroto sedem habet. Inaequalem colorem rubrum, partim fuscum, partim rosaceum ostendit; sensim uno in loco dum dolores pulsantes redduntur, cutis quasi in cuspidem tenuatur, fluctuatio,

colore indies lividiore facto, apparet, donec pus per epidermidem viam sibi paret. Quo ut ulcus hoc modo exortum abscessui simplici aut, quod dicunt, pseudo-erysipelati similis appareat, aut melioris aut peioris notae pus invenietur, et pro hac diversitate et omnis morbi decursus, tractandique methodus instituenda diversa erit. Quum autem, quod interdum fit, inflammatio et suppuratio in ipsa epididymide exordium incipiat, telae primum et tunicae cum cute supraiacente coalescunt, abscessuque formato, haud raro fistula comparet seminalis. Si denique pus in ipsa testiculi substantia praeparatur, vehementibus aegrotus horripilationibus concutitur et materies puriformis quum ab albuginea tunica circumcludatur, et difficile aut omnino resorberi non possit, plerumque compluribus una locis prorumpit, fistulasque, e quibus pus et semen propululat, solet efficere. Qua in materia massae saepius aut cinereae aut fuscae, quae facile in fila tenuia protrahi possunt, observantur, canaliculi enim sunt seminales deleti. Cave ne omnes e medio tollas.

V. Gangraena raro observatur, aut constitutione aegroti in universum pessima, aut funiculi spermatici vehementer tumidi in canali inguinali strangulatione effecta. Partes autem scroti superficiales gangraena consumtae, naturae viribus saepius restituuntur.

VI. Atrophia testiculi (Aridura), quum Hamilton et nonnulli alii orchitidem parotideam sequi viderunt, et in aliis orchitidis speciebus quamvis raro observatur. Sensim tum sensimque decrementum testiculi, donec magnitudinem pisi et duritiem assequatur, progreditur. Interdum ac si essent cassae tunicae, cylindraceae testis

tangitur, neque eo minus dolorum sedes esse potest maximorum. Quem exitum inflammatione vehementi esse effectum, plerique arbitrantur, qua vasis testiculi nutrientibus simul correptis, luminibus exsudatione co-alitis resorptione omnia auferuntur. Altero testiculo sano, fecundus sine ulla dubitatione coitus exerceri potest.

VII. Sensibilitas nimia sive testiculi sive parastatae inter rarissimos quamvis maxime iniquos orchitidis exitus adnumeranda, quae tamen saepius nulla praegressa inflammatione observatur (Cooper). Interdum in forma et textura testis mutationes reperiuntur, saepius si desunt, ad instar Neuralgiarum, merus nervorum spermaticorum morbus habeatur oportet. Plerumque dolor funiculi decursum sequitur, aliis in casibus in loco aliquo fixo insidens periodice aut paullulum minuitur aut ad summum usque fastigium, ut vix ab aegroto possit tolerari, intenditur.

VIII. Exitus funebris vario modo sequi potest, raro sequitur. Casus adversissimi, debilitata et dyscratica corporis constitutio, perversa tractatio aliaque huiusmodi his sub conditionibus lethalem efficere possunt exitum aut inflammationis, quae abdomen ingrediatur, acumine, aut metastasi in cerebrum, nisi ut aut inflammatio in scroto revocetur contingit aut morbus cerebri possit arte exstingui aut denique variis testiculi indurati degenerationibus. Suppuratio, nisi coërceri et in angustiores fines redigi potest, sub signis febris hecticae et cum colliquatione aegroto mortem saepius conscivit. In testiculo indurato scirrhum in carcinoma transiturum aut fungum, aut eas a Schoenlein descriptas scro-

tim elucet, aliam ab alio loco divisionem, quarum unus vel alterius hic memoratae minime me pigebit, sese nobis praebere. Primum enim si respicimus temporis spatium, Orchitis aut est acuta, quae subito dolore, vehementi tumore et febre corpus invadit, per septem ad summum viginti octo dies durat, recta medendi ratione adhibita resolvitur aut in morbos secundarios abit. Orchitis chronica aut acutam insequitur, aut paullatim exoritur, crescit et decrementum capit, nunquam illud symptomatum acumen assequitur, et per menses aut annos, quin etiam usque ad extremos vitae fines perdurat. Deinde Orchitis aut primaria aut secundaria observatur. Tum e sede differt, utrum funiculum spermaticum et epididymidem, an tunicas vaginales aut ipsam testis substantiam, an scroti pellem praecipue adoriatur. Orchitis aut simplex aut complicata est, sive sit cum inflammatione aliorum organorum, seu cum affectionibus spasticis, seu aliis morbis. Denique a caractere dinamico haud temere divisio desumi potest, quod e febre comitanti praecipue pendet. Postremo si causas occasionales respicimus, maximae se offerunt differentiae, quas secuti, creberrimae cuique speciei primum locumtribuendo hanc fere divisionem instituamus oportet.

a) Orchitis gonorrhoeica (s. Testiculus venereus, Hernia venerea, Gonorrhoea in scrotum delapsa, Algedo) sine ulla dubitatione frequentissima duplici modo provocata occurrit. Altera propagatione inflammationis urethrae in funiculum spermaticum et parastatam effecta. Hic enim inflammatione urethrae altissime provecta, sive iniectionibus irritanti-

bus, sive ciborum nocentium aut potus aut medicamentorum abusu, seu coitu, seu corporis motu nimio, aliisve rebus noxiis, urethrae secretio aut aquosa et parca aut omnino nulla, dum simul symptomata blennorrhoea urethrae inflammatoriae (siccae) adsunt. Ne tamen credas, secretionis minutie aut fine orchitidem provocatam esse, sed inflammatio altius prosecta partes circumiacentes ingressa effecit, ut effluvio cessante, siccitas illa molesta simul cum inflammatione testiculi appareret. Quodsi mox secretio urethrae expedita de novo prodierit, signum nobis erit et inflammationis minutae catarrhique redintegrati. — Altera orchitidis gonorrhoeicae forma per consensum exorta adhuc crebrior. Postquam enim Gonorrhoea per longum iam tempus duravit, inflammationis stadio diu iam praeterlapso, secretionem aut uberrima, alba, optimae notae, bonae consistentiae reddita, aut etiam quantitate iam minuta, ubi symptomatum impetus infractus et vehementia irritationis extensione et ambitu compensatur, ex inopinato Orchitis apparet, quoniam gonorrhoea in testibus tantam ad inflammationem dispositionem procreavit, ut minima etiam causa obnoxia, e. g. suspensorium sepositum, ipsam gigneret orchitidem. Quae dispositio duplici modo in inflammationem erigi potest: a) causis obnoxiiis in ipsum testem agentibus, sive sint dynamicae seu mechanicae; b) e legibus antagonismi et consensus talis inter testes et anteriorem urethrae partem nexus statuendus, ut morbo hic minuto aut extincto ibi ex dispositione, sicuti e germine planta, inflammatio exoriatur, quomodo suppressio blennorrhoeae per lotiones frigidas interdum orchitidem procreavit. Verum-

tamen plerumque secretio urethrae minime cessat, saepe uberior et si denique inter morbum testiculi requiete et diaeta parca, antiphlogistica disparuit, Orchitis eo minime mutatur, neque augetur nec minuitur. Dubitari autem non potest, quin dispositio illa, Gonorrhoea iam exstincta, non statim deleatur, imo per aliquot tempus durare videtur, quam ob rem ne extemplo post blennorrhoeam remotam suspensorium deponatur, necesse est. — Orchitidem gonorrhoeicam irritatio quaedam in parte prostatica urethrae, quasi guttulae urinae ibi retinerentur, antecedere solet. Simul aegrotus doloribus in regione inguinali laborat, qui dum funiculus spermaticus intumescit, valde augentur. Fere semper enim sola Epididymis aut prima saltem inflammatione corripitur, paullo post testiculus, qui in summa demum inflammatione malorum socius esse incipit. Attamen quia inflammatio in levioribus casibus testi omnino parcat, epididymidis recte vocatur. Mox et scrotum lateris correpti inflammationis signa prae se fert, laeve, rubrum, calidum, dolens apparet. Tumor plerumque pergrandis, paucis diebus, doloribus perpetuo auctis, summum fastigium assequitur. Quae symptomata ut plurimum febris sat perspicua, pulsus celer, virium prostratio, anorexia, cephalaea, cutis arida et calida, urina parca rubra saturata comitari solent. Perraro tantum tumore etiam magno, dolor adeo exilis, constitutio aegroti tam parum turbata invenitur, ut negotiis usitatis aegrotus omnem se dare possit, etsi hanc potissimum formam neglectam, inflammatione per canalem inguinalem in cavum abdominis profecta, necessitatem aegroto conscivisse, viri doctissimi asseverant. Plerique au-

tores, quibus summa fides est habenda, hanc Orchitidis speciem in latere sinistro saepius quam in dextro observasse affirmant, quo magis mirandum videtur, quod Schoenlein latus dextrum crebrius infestari contendit, id quod sane ex paucis, quos ipse vidi casus, mihi quoque contigit. Ricord autem invenit, hanc inflammationem id latus semper aggredi, quo quis statu erecto scrotum soleret gestare. Is enim qui magis dependeret testiculus, semper laboraret, dum alter inter ambulandum a bracis, quasi suspensorii loco essent, fulciretur. Ideo apud eos homines, qui contra morem in dextro latere scrotum portarent, Epididymidem semper in latere dextro inventum iri. Habeat sibi, hoc tantum addam, me uno in casu duplicem orchitidem gonorrhoeicam vidisse, primus testiculus sinister intumescere coeperat, altero die dexter secutus est. Paucos post dies dexter nihil amplius morborum praebuit, dum sinistri lateris testiculus bis etiam maior solito esset.

Restat ut de duabus aliis orchitidis formis pauca disseram, quae saepius huc referuntur: altera, quae metastatica vocatur, altera post coitum oriunda, eamque ob causam primaria, syphilitica vocata. Primum quae metastatica vocatur, quamvis multis viris doctissimis probatam, tamen in dubitationem vocari posse, hisce argumentis innisus putaverim: recte metastasium fines nostris demum temporibus valde coercerentur, non omnia, quae post hoc ergo propter hoc apparuisse credendo; aliis est urethrae catarrhus, alia testiculi inflammatio, et simile quoddam inter morbos metastasis conditione invicem coniunctos intercedere debere, voce metastasi significatur; metastatice orchitidem eam ob

causam exortam esse, male argumentantur, quoniam virus syphiliticum, quod inesset blennorrhoeae urethrae, in testiculum collatum esset, attamen orchitidem gonorrhoeicam syphiliticae indolis nihil involvere, apud plerosque iam constat; at Gonorrhoea cessat et Orchitis statim apparet. Si cessat, id quod perraro fit, alio ex fonte derivetur oportet, aut enim cessat, quia catarrhus in inflammationem immutatus est, aut desinit ex antagonismo propter irritationem alia in parte urethrae valde auctam; post extinctam diu gonorrhoeam saepius apparet orchitis; morbus metastatice ortus evanescere solet, morbo loco, quo antea fuerat, denuo provocato, blennorrhoeam facile restituis, orchitidem difficile restringis; libri blennorrhoeam irritantibus medelis revocari metastasis leges secuti, saepe nos iubent, naturam atque experientia vetant; catarrhus urethrae qualibet causa exortus in testibus consensualem irritationem gignit. Quibus omnibus ex causis orchitidem gonorrhoeicam metastatice ortam quoniam in natura non sit, e libris delendam censeo. — Quod ad alteram orchitidis formam post coitum oriundam, syphiliticam attinet, eam non esse syphiliticam, praecipue notandum. Nonnumquam quidem, id quod permultae observationes stabiliverunt, paucos dies post coitum forsitan impurum orchitis apparet, deinde gonorrhoea aut sequitur, aut deest, saepius uterque morbus simul observatur. Gonorrhoeam, si adest, brevi sanari et sine artis ope septem aut quattuordecim diebus evanescere ferunt. Orchitis eodem modo atque alia decurrit; quid igitur syphiliticam eam fuisse, argumento nobis est? Nihil aliud concedendum videtur, quam ut coi-

tus ipse genitalium praecipue testium irritatione has partes in inflammationem disponat.

b) Orchitis traumatica post gonorrhoeicam creberrimae observationi sese offert. Nisi testes diversa altitudine in scroto penderent, ita ut sinister fere semper longiore funiculo spermatico gauderet, nisi tanta eorum mobilitas, ut facile huc vel illuc periculum effugerent, Orchitis ex causis mechanicis adhuc frequentius adspiceretur. Neque tamen tam raro sequitur laesiones in equitando effectas, si quis subito ephippii pilae insideret, tres quos vidi testiculorum induratorum casus hoc modo erant exorti. Et ictus et plagae has partes concutientes, inter causas obnoxias enumerandi. Iuvenis, sepem transsiliens, passis pedibus vestigio falsus, utrumque testiculum, scroto divulso, per trabem modo acutam modo obtusam vehementer percussus est. Deinde quum gangraena esset exorta, alter testiculus cultro delatus, alter servatus, et quae pars scroti destructa fuerat, plane restituta est. Postquam deinde uxorem in matrimonium duxit, sex ex ea liberos genuit, qui omnes ex uxoris affirmatione et pro similitudine cum patre uni testi servato vitam debent. (Löwenhardt.) In certando quoque rudibus, ictus nonnunquam quamvis luctandi legibus vetitus orchitidem efficit. Laesum quoque in punctione hydroceles testiculum inflammatio interdum invasit. Quemadmodum autem mobilitas illa testium, quominus laedantur et inflammentur impedire soleat, hoc profero exemplum. Iuvenis rusticus ab altitudine plaustrum alicuius desiliens, ita in furcae manubrio decidit, ut in posteriore scroti parte vulnus partim divulsum, partim contusum enormis magnitudinis au-

ferret. De doloribus vehementissimis conquestus est, neque eo minus sutura cruenta tentata, brevi sine ullo testiculorum detrimento, nonnisi apparatu antiphlogistico adhibito, sanatus dimissus est. — Hanc inflammationis formam in quaque testiculi tela sedem habere posse, per se iam patet, praecipue autem ipsius testiculi substantia corripitur, quippe quae maximam vi penetranti resistantiam opponit. Ipse igitur testis saepissime primo intumescit, a quo inflammatio epididymidem et funiculum spermaticum aggredi solet. Scrotum quoque inflammationis plerumque immune non est, et quam saepissime haematocelen, vulnera et sugillationes praebet. Testiculus utplurimum valde dolens; febris saepissime adest.

c) Orchitis rheumatica tempore verno et autumnali, tempestate madente et frigida in hominibus in rheumatismum inclinantibus, postquam frigori se exposuerunt, haud raro observatur, imo quasi epidemice eam quondam vidisse apud complures simul homines, Ill. Loevenhardt auctor mihi est. Dolores ambulantes, rapiantes, pungentes esse solent, quorum exasperatio vesperi maxime perspicua. Hydrocele, quia tunicae vaginales in irritationis statu versari solent, saepius subito apparet, attamen sicuti tumor et ipse magnitudinem modicam solito non excedit. Scrotum nihil mutationis praebet aut ruborem dilutum, ex pallido subflavum. Et alia simul affectiones rheumaticae deesse non solent.

d) Orchitis parotidea ab antiquissimis iam temporibus medentium oculos in se convertit. Quarto plerumque die ex quo aegrotus angina parotidea laboravit, ex in-
opi-

opinato tumor in gena evanescit, ac paullo post scrotum intumescere solet; unus aut uterque testiculus, dum volumen valde augetur, dolentes fiunt. Rochard (Journ. de Médec. 1757. pag. 379.) observavit, testiculum plerumque eius lateris, in quo parotitis antea esset, inflammatione corripitur, sin autem duplex fuisset parotitis, et utriusque lateris testem in morbum incidere. Dolor magis pungens et ardens et tumor testiculi telaeque adiacentis aut mollis, pulposus, semipellucidus, superficie obiter rubicunda, aut solidus ac durus, cutis insuper ex rubro coerulea. Simul febris, quae antea iam quieverat, denuo exardescit. Quae forma apud iuvenes et validissimos quidem in nonnullarum epidemiarum decursu saepissime comparet, pueri et senes raro infestantur. Peculiaris est huius speciei, quae casu secundo sudore locali in discrimen vocari solet, ad metastases proclivitas, subito enim tumor in scroto evanescit et nunc morbus ad parotitidem antea iam laborantem redit aut statim cerebri ipsius meninges occupat. In uno eodemque homine tales metastases iterum ac rursus comparuerunt.

e) Orchitis haemorrhoidalis chronicum potius quam acutum decursum praebens, per longum temporis spatium protrahitur, ita ut, id quod ex coniunctione cum congestionibus haemorrhoidalibus et intermissionibus originem ducit, modo remittere modo recrudesce turbarum cumulus videatur. Potatores praecipue et senes, qui dudum haemorrhoidibus irregularibus laborarunt, hanc orchitidis speciem interdum praebent, cui quaedam videntur peculiariora. Pars enim maior aut minor testis intumescit, et quasi pellucida fit; paucos post dies alia

aliqua pars eadem praebet symptomata, quae tumoris commigratio per menses etiam aliquot durare potest. Quo facto testiculus in dies minor fit, quin omnis quasi evanescit, donec demum crescendo subinde in integrum restituatur. Quam formam in suppurationem pronam esse, complures auctores exemplis probaverunt. Haud raro quoque effluvium urethrae blennorrhoeicum simul adest, quod saepius quasi criticum doloribus et testis tumori subito moderatur. Frequenter testiculus ipse, nonnunquam epididymis et vaginae in inflammationem proruunt. Varicocele et Hydrocele interdum inflammationem secutae sunt.

f) Orchitis arthritica fere iisdem signis stipata est.

g) Orchitis erysipelacea etsi rarior tantum observatur, duplicem tamen formam praebet, alteram, quae ad erysipelas verum et erythema, alteram, quae ad Pseudoerysipelas proprius accedere videtur. In gemina illa et superficiali et phlegmonodi forma per consensum testiculus et tunicae vaginales praecipue ab inflammatione tanguntur. In utraque forma functionum abdominalium turbationes sive acutae sint, sive chronicae praecedere solent, hepar et systema venae portae huic malo portam aperire videtur. Cum superficiali ea forma, quae magis in cute limitatur, nonnunquam catarrhus urethrae coniunctus et interdum, inflammatione summum fastigium assecuta, id quod et ad Erysipelas bullosum et ad Erythema nos monet, in anteriore scroti parte lymphæ exsudatur coagulabilis, quae flavas efficit crustas. Altera in specie cum pauca in suppurationem, saepe cum evidenti in gangraenam dispositione,

cellulosa praecipue inflammatione tela correpta, haud raro omnis mortificatur, ita ut longe lateque devastationes efficiantur.

h) Orchitis mere scrophulosa inter rariores formas habenda est, etiamsi Scrophulae omnibus Orchitidis speciebus valde favent, non enim saepe, sicuti *Louis* nos edocuit, in testiculi et parastatae substantiae materies scrophulosa deponitur. Quod si fit, inflammatio subacuta eo efficitur. Nonnumquam scrophulae externae et impetigines erant praegressae, quibus subito suppressis, orchitis apparuit. Saepius adhuc quam in testiculo in epididymide inveniuntur scrophulae.

i) Orchitis syphilitica longe alia quam gonorrhoeica (*Bérard jun. Journal des connaissances medico-chirurgicales*, 3e année, V. Livraison. *A. Cooper. Cullerier.*) et semper luis secundariae suboles, quae menses aut annos complures post infectionem apparet. Fere semper uterque simul testiculus corripitur, cuius in substantia ipsa et in infima plerumque parte durities aliqua comparet, quae talis digito tangitur, quasi tunica albuginea in testiculi centrum retracta esset. Saepe volumen testiculi etiam minutum, interdum paullulum auctum. Malo subinde progredienti, omnis testis et epididymis ita ut invicem seiungi et discerni nequeant, in dies durescunt unamque conformem massam praebent. Dolores obtusi, syphiliticorum omnium ad instar, noctu exacerbescunt, tempore matutino remittunt. Plerumque, sic enim *Cooper* observavit, Syphilides potius et periostei inflammationes quam faucium exulcerationes hanc formam comitantur. Omnibus in casibus, qui adhuc observati sunt, status ille diu perferebatur, neque

unquam in degenerationes malas aut suppurationem abiisse, memoriae traditum.

k) Orchitidem scarlatinosa duplīci modo exortam adspexisse, Ill. Loewenhardt erga me benevolentiae debeo. Altero enim in casu in puero decem annorum, scrophulis dudum laborante, morbus secundarius orchitis haberi oportebat; nono post eruptam scarlatinam die incaute frigori expositus, brevi puer de doloribus in scroto et in sinistri lateris testiculo vehementibus conquestus est. Orchitis tamen, quae deinde comparuit, subacuta fuit, et vi inflammationis fracta Hydrocele, quae antea non aderat, remansit. Saepius et ab aliis haec orchitidis species observata, et tum praecipue apparere videtur, quum Scarlatina in desquamationis periodo glandularum praecipue systema adoriatur, quam ob rem parotitides simul oriri solent, quin etiam nonnumquam orchitidem antecedunt. — Altero in casu quarto eruptionis die, quum exanthema e cute subito evanisset, orchitis apparuit, cui sicuti in altero casu caloris cum frigore vicissitudo praeceps, causa videtur fuisse occasionalis. Dextri lateris testiculo inflammatione correpto, scrotum rubrum, calidum ac dolens apparuit. Postquam idoneis remediis et internis et externis inflammatio sublata est, in omnibus cutis partibus desquamatio uberrima est observata.

l) Orchitis consensualis ex multis diversissimisque causis oriri solet; huiusmodi stricturae urethrae, aut corpora aliena hic haerentia nominantur, lapidea inde concrementa in renibus aut in vesica urinaria, lithotomia, prostatae morbi etc. Epididymis saepius et tu-

nicae vaginales, quem testiculus ipse inflammationis sedes esse solent.

AETIOLOGIA.

Consideratis pleniori investigatione variis morbi speciebus, ad Aetiologiam nunc pervenientes, quoniam causa morbi sicuti omnium inflammationum proxima densis sub tenebris nobis latet, ut saltem de ea primum dispositione, quae ad oriundam orchitidem maximi est momenti, agamus, plurimi nostra intererit. Quae dispositio aetate iuvenili ac virili efficitur, quo tempore enim organon aliquod in vigore, in eo etiam inflammationi maxime favet, quare plurimas orchitidis species iuvenes ac viros aggredi videmus. Multa deinde argumenta, ne constitutionem sic dictam scrophulosam hic omittamus, recte nos admonent, etiamsi enim corporis evolutione omnino evanuerint scrophulae, orchitidem tamen aliqua quae nunquam alias hanc inflammationis formam effecisset causa provocari, saepissime observatum. Qui semel orchitide laboravit, semper ne de novo eundem in morbum incidat in periculo moratur. Omnia autem gonorrhoeae stadia talem ad orchitidem procreant dispositionem, uti plerique sine ullo dubio post gonorrhoeam orchitidis casus exordiantur. Aeger nisi suspensorio testes committat, periculum valde adhuc sibi auget. Tum quoque causae occasionales variae exstant: laesiones mechanicae, sicuti verbera, ictus, percussiones, testiculorum difficilis nonnumquam in abdomine ubi facilius adhuc laedi possunt, praeter

normam retentorum descensus, stimuli qui testes aut urethram divexant, deinde coitus nimius aut nimis vehemens, tum si frigus et humidum in genitalia praecipue sive coitu sive teterrimo illo masturbationis flagitio irritata subito agunt. Gonorrhoea si adest aut eadem sunt causae occasionales, aut quae blennorrhoeam in inflammationem vertere valeant, cuiusmodi sunt motus corporis et nisus nimii, adstringentium, irritantium iniectioes incaute factae, spirituosae, cibis aromaticis nimis instructus, medicamenta incitantia, drastica, et praematura balsamicorum remediorum adhibitio, libidinosa animi perturbatio, coitus. Praeterea nonnumquam consensualis apud haemorrhoides, in dysenteria (Richter), lapidibus in systemate uropoëtico effecta, arthritidis metastasi inducitur orchitis, „vel a sola urinae retentione et stranguria qualicunque testiculos cum dolore tumuisse observationes docuere“ (Frank). Deinde nimia a sexu sequiore retentio, seminis in vasis spermaticis redundatio, satyriasis, priapismus effecisse eam criminantur. Tum et has sequentes causas, aliorum effata venerantes, propria experientia destituti, in medium proferamus: concubitum cum femina modo menstrua, concubitum incompletum, febrem intermittentem suppressam, diuturnum seminis virilis profluvium.

E X I T U S.

Postquam orchitis summum quo tendit ad gradum pervenit, insistere incipit exitusque exhibet diversos.

I. Resolutio perfecta si morbus modica vi corpus alias sanum, in quo nulla ullius dyscraseos vestigia, invadit, si funiculum et parastatam praecipue aggreditur, si inflammatio magis acutum habet decursum, rectaque medendi ratio adhibetur, suo iure potest sperari. Hic resolutio octo aut quattuordecim diebus, ut plurimum tamen sensim ac tarda progressa, plerumque observatur. Post summum enim morbi fastigium dolores desinunt, tumor decrescit, calor minuitur, et quae adhuc symptomata reactionis in corpore febrilis aderant, paulatim evanescent. Saepius lysis, ubi autem febris specifica aliqua indole erat induta, ibi et crises specificum hunc characterem praebentes, comparent. Quodsi scrotum inflammationis immune erat, desquamatio plerumque observatur. — In resolvendi iam decursu, fere semper tardo, nonnumquam periodice quasi remittunt symptomata, modo subsistente sanatione, modo iterum procedente. Quo durante ad recidivum morbum tam grandis proclivitas, ut morbi symptomata modo augeantur, modo minuantur, donec demum, compluribus septimanis aut etiam mensibus praeterlapsis usque ad radicem morbus evanuerit. Quam quum si demum assecuta sit resolutionem aegritudo, testiculus saepius paullo maior, raro paullo minor atque alter invenitur. Inter resolvendum alterum testem alioquin sanum minorem reddi, deinde ad incolumitatem redire, phaenomenon nonnumquam observatum. Quae quum conditiones, quibus ad perfectam et sperandam et prognoscendam resolutionem opus esse, supra iam monuimus, haud facile una omnes inveniantur, aberrationes quaedam parvae, quae quidem iure sanitati possunt adnumerari,

resolutione adhuc saepius apparent. Restat enim plerumque, orchitidi gonorrhoeicae fere constantem hunc exitum assignat observatio, parva aliqua in parastatae aut capite aut cauda induratio, minime dolorosa, pisi aut ad summum nucis avellanae magnitudinis, quae nullas aegroto suggerit molestias, neque functionem testiculi, quia exsudationibus iis vasis deferentis canalem non expleri, sed externe eas esse sepositas sectio pathologica detexit, ullo modo impedire videtur. Quae induratio post longiorem atque inaequalem moram nullis adhibitis medicamentis aut quibusdam indoneis infra nominandis, saepe deletur. Quod nisi fit, sine ullo detrimento usque ad extremos vitae terminos perfertur. Restat quoque interdum Spermatocoele parva, nullius momenti, ubi vas deferens longiore aut breviori decursu, ac si esset teres funis, paullulum induratum, variis ambagibus sursum tendens, sentitur. Neque defuere casus, quibus varicocele post orchitidem acutam remaneret parva.

II. Induratio eas inflammationes, quae testiculi ipsius substantiam aggressae, maiorum symptomatum impetum prae se ferebant, quae cum kakochymia aliqua in corpore latente coniunctionem inierant, aut quibus perversa tractandi methodus imprimis nimius antiphlogistici apparatus usus necessarias ad resolvendum vires inepte demserat, saepissime sequitur. Tum enim tumor sensim minuitur, aequae ac dolores et sensibilitas, funiculus autem spermaticus, epididymis et testis aliquantum tumidi restant et duri. Quod malum, inflammatione non omnino deleta, sed quasi ad minimum redacta, orchitidis chronicae imaginem nobis praebet, sin vero dolor,

calor omnino disparuere, induratio vocatur, in qua nonnumquam testis ipse hypertrophiam induisse videtur. Saepius induratio nullas nisi ob testiculi gravitatem molestius affert, interdum, quum dyscrasiae in corpore hunc quasi minoris resistentiae locum aggredi ament, degenerationibus perniciosis prolixam sese praebituram periculum minatur. Egregium utriusque testiculi exemplum indurationis, quae traumaticam verisimile orchitidem, ante pubertatem iam inchoantem secuta est, Ill. Loewenhardt, libro quem vocavit *Praktische Abhandlungen etc.* vol. II. nobiscum communicavit, quo in casu, quem ipse vidi, non potentia solum virilis, sed omnis etiam libido deleta apparet.

III. Exsudatio in inflammatione supra iam monita, in exitu quoque saepissime perspicua. Primum enim irritatione tunicarum in teste serosarum, exsudatio saepius lymphatica aut aquosa efficitur, qua Hydrocele acute exorta constituitur. Deinde fibrina exsudata conglutinationes haud raro tunicarum, telarumque concretiones, similesque alias degenerationes potest efficere. Orchitis metastatica et rheumatica horum exituum exemplaria praebent.

IV. Suppuratio, rarissima avis, orchitidem gonorrhoeicam forsitan nunquam, traumaticam, haemorrhoidalem aliasve interdum species secuta, fere semper dyscrasiis, prava tractatione et perverso aegroti regimine producta videtur. Quibus in casibus primum suppuratio in superficie potius et in scroto sedem habet. Inaequalem colorem rubrum, partim fuscum, partim rosaceum ostendit; sensim uno in loco dum dolores pulsantes redduntur, cutis quasi in cuspidem tenuatur, fluctuatio,

colore indies lividiore facto, apparet, donec pus per epidermidem viam sibi paret. Quo ut ulcus hoc modo exortum abscessui simplici aut, quod dicunt, pseudo-erysipelati similis appareat, aut melioris aut peioris notae pus invenietur, et pro hac diversitate et omnis morbi decursus, tractandique methodus instituenda diversa erit. Quum autem, quod interdum fit, inflammatio et suppuratio in ipsa epididymide exordium incipiat, telae primum et tunicae cum cute supraiacente coalescunt, abscessuque formato, haud raro fistula comparet seminalis. Si denique pus in ipsa testiculi substantia praeparatur, vehementibus aegrotus horripilationibus concutitur et materies puriformis quum ab albuginea tunica circumcludatur, et difficile aut omnino resorberi non possit, plerumque compluribus una locis prorumpit, fistulasque, e quibus pus et semen propululat, solet efficere. Qua in materia massae saepius aut cinereae aut fuscae, quae facile in fila tenuia protrahi possunt, observantur, canaliculi enim sunt seminales deleti. Cave ne omnes e medio tollas.

V. Gangraena raro observatur, aut constitutione aegroti in universum pessima, aut funiculi spermatici vehementer tumidi in canali inguinali strangulatione effecta. Partes autem scroti superficiales gangraena consumtae, naturae viribus saepius restituuntur.

VI. Atrophia testiculi (Aridura), quum Hamilton et nonnulli alii orchitidem parotideam sequi viderunt, et in aliis orchitidis speciebus quamvis raro observatur. Sensim tum sensimque decrementum testiculi, donec magnitudinem pisi et duritiem assequatur, progreditur. Interdum ac si essent cassae tunicae, cylindraceae testis

tangitur, neque eo minus dolorum sedes esse potest maximorum. Quem exitum inflammatione vehementi esse effectum, plerique arbitrantur, qua vasis testiculi nutrientibus simul correptis, luminibus exsudatione co-alitis resorptione omnia auferuntur. Altero testiculo sano, fecundus sine ulla dubitatione coitus exerceri potest.

VII. Sensibilitas nimia sive testiculi sive parastatae inter rarissimos quamvis maxime iniquos orchitidis exitus adnumeranda, quae tamen saepius nulla praegressa inflammatione observatur (Cooper). Interdum in forma et textura testis mutationes reperiuntur, saepius si desunt, ad instar Neuralgiarum, merus nervorum spermaticorum morbus habeatur oportet. Plerumque dolor funiculi decursum sequitur, aliis in casibus in loco aliquo fixo insidens periodice aut paullulum minuitur aut ad summum usque fastigium, ut vix ab aegroto possit tolerari, intenditur.

VIII. Exitus funebris vario modo sequi potest, raro sequitur. Casus adversissimi, debilitata et dyscratica corporis constitutio, perversa tractatio aliaque huiusmodi his sub conditionibus lethalem efficere possunt exitum aut inflammationis, quae abdomen ingrediatur, acumine, aut metastasi in cerebrum, nisi ut aut inflammatio in scroto revocetur contingit aut morbus cerebri possit arte exstingui aut denique variis testiculi indurati degenerationibus. Suppuratio, nisi coërceri et in angustiores fines redigi potest, sub signis febris hecticae et cum colliquatione aegroto mortem saepius conscivit. In testiculo indurato scirrhum in carcinoma transiturum aut fungum, aut eas a Schoenlein descriptas scro-

phulas sic dictas blennorrhoeicas oriri posse, quae omnia serius ocius mortem inevitabilem aegroto parent, sat multi arbitrantur auctores, etsi haec res minime acta et diiudicata videtur.

P R O G N O S I S.

Inflammationem testiculi morbum esse plerumque haud parvi aestimandam, nemo est, quem fugiat. Etsi enim in hominibus alias optima sanitate gavisus fere semper resolvitur ac funditus sanatur, multis tamen in casibus exitum esse alium ac si optaveris ob residua illa parva aut secundarios maioris momenti morbos experientia docet. Et sicuti matres videmus nulla alia re tantopere cruciari atque in sollicitudinem vocari, quantopere fieri solet, quando teneri ipsarum infantes morbo aliquo genitalium aut quovis in hoc systemate damno affligantur, ita adultos quoque mortales morbis genitalium chronicis aut priorum ibi morborum residuis ita angari ac prosterni constat, ut et omnis vitae fructus dematur et omne gaudium e medio tollatur. Ipse morbus dolens, et perverse tractatus aut omnino neglectus inflammationis propagatione cavum abdominis ingressae lugebrem exitum producere potest. Optima etiam adhibita tractandi methodo per longum tempus dispositionem relinquit, ut minima etiam causa obnoxia denuo corpus ingruat morbi recursus. Parva parastatae induratio sine ullo damno vita durante perfertur, neque nocet proli procreandae. Maior etiam induratio plerumque bonae indolis esse solet, etsi maiores molestias

maioraque incommoda gignit. Gravioris momenti rara sane suppuratio est, quae non solum, diutius si durat, substantia testis sublata, impotentiam virilem efficere potest, sed ipsam etiam vitam aggreditur. Aridura testiculi exitus malus, praesertim quum quod restat, dolore aegrotum sempiterno turbet. Sensibilitas enim illa nimia molestissima, quae saepius non nisi cultro sanatur. Denique degenerationes malignae et ulcera carcinomatosa aut fistulae pertinaces castrationem et eam anticipite cum eventu expostulare sibi possunt. Aliarumque quoque rerum huc ratio adhibenda est. Aegrotus alias quo firmiore sanitate fructus est, eo maiorem resolutionis perfectae spem habebit. Dyscrasiae, praecipue scrophulosis, haemorrhoides, arthritis, lues venerea, nimia in rheumatismum propensitas prognosin valde turbant. Quo recentior casus, eo facilior, eoque citior sanatio; in primo stadio saepe suppressio etiam morbi sperari potest; quo diutius autem iam duravit, eo minor spes perfectae resolutionis. Quo maius aegroti obsequium in medici verba ac iussa, quo maior facultas, ut parcere sibi possit, eo melior prognosis.

C U R A.

Quoties summam medicamentorum nobis laudatorum copiam ac diversissimas sanandi rationes modo ad astra sublatas, modo omnino reiectas intueor, facile mihi iudicandum videtur, saepissime morbum vel sponte sub qualicunque quin etiam contraria methodo sola vi naturae medicatrice optime sanari, et interdum aliquid

pertinaciae ac malignitatis in recessu habere. Et profecto eodem modo sicuti leviores casus facile simplicissimae therapiae cedere aut ipsius naturae conatibus sanari solent, ita quidam praecipue exitus inveniuntur pertinacissimi, quibus sanandis ac removendis facilius ex arena funem faceres. At primum, quae secundum hodiernae medicinae leges aptissime in universum adhibenda erit, curam therapeuticam statuamus.

Medicus si stadio illo prodromorum, e quibus Orchitidem appropinquantem iure suspicatur, supervenit, aegrotum in lecto supinum in dorso cubare, quietem servare, scrotumque apte sustentari iubeat, quod cum in omnibus orchitidis casibus necessarium, tum hic magis adhuc intersit, quod haud raro morbus appropinquans hoc modo ab aegroto omnino propulsetur.

Simulatque inflammationis haud amplius ancipitia signa apparent, methodus antiphlogistica, respectu ad characterem morbi, symptomatum maiorem aut minorem vim, aegrotique aërisque constitutionem caute habito, adhibeatur oportet. Quin igitur singula remedia paullo accuratius inspiciamus. 1. Primum locum tenent sanguinis missiones, quae quamvis saepe nullo modo omitti possint, attamen ne iusto uberiores et creberiores instituantur, ipsius inflammationis natura atque indoles nos monent, cui quum in organo aliquo adenosio sedem habeat, maiore ad resolutionem efficiendam inflammatione opus est. Plerumque igitur sufficiet localis sanguinis detractio, quae aut ita instituitur, ut ipsius scroti venae fere semper sanguine distentae, aegroto statu erecto ante medicum posito, aperiantur aut hirudinis scroto, sive potius monti veneris capillis libe-

rato sive perincali regioni aut circa anum admoveantur.

2. Inunctiones Ung. mercuriali cinereo instituendae, saepius, omni bihorio, repetendae, donec prima salivationis vestigia appareant, adhuc meliorem, nisi in scrotum ipsum sed ad interna femorum latera exercentur, eventum praebeant. 3. Multi medici frigus commendarunt, aut aquam frigidam et glaciem, aut mixtiones ex Aq. saturn. $\mathfrak{z}$ viii c. Spir. vin. $\mathfrak{z}$ ii, aut fomentationes ex aceto, spiritu Mindereri, aut Ammon. mur. $\mathfrak{z}$ ii in aqu. comm. $\mathfrak{z}$ vi parandas. Attamen bene notandum, frigus nonnisi primis morbi exordiis aptum esse, ab inflammatione autem confirmata aegre tolerari. Inflammatio chronica et induratio facile eo parantur. Nisi igitur omnino ab eo manus abstinere vis, ad stadium et prodromorum et reconvalescentiae, si urgentia inflammationis signa desunt, adhibitionem coërcere.

4. Melius enim calor perfectus, aut fomentationes mappis laneis aquae calidae imbutis, aut cataplasmata ex narcoticis herbis parata. Girtanner et Morenheim laudarunt: $\mathfrak{R}$ Sacch. saturni $\mathfrak{z}$ ii solve in acet. vini $\mathfrak{z}$ iii adde aqu. destill. libr. II. Micae panis alb. q. s. ut fiat cataplasma. Inflammationis vi minuta, in optimum aegroti fructum emplastra quoque narcotica in usum vocantur, e. g. id quod Richter et Althof proposuerunt: $\mathfrak{R}$ Extr. cicut. $\mathfrak{z}$ ss extr. Hyosc., Tinct. Thebaic. aa $\mathfrak{z}$ ii M. D. S. extendatur supra corio albo, et per suspensorium in scroto retineatur.

5. De remediis internis salia neutra leniora sunt eligenda, praeterea pulpa prunorum et tamarindorum, Manna, electuarium lenitivum, inf. Sennae compositum, quibus uti dolores minuantur, Hyoscyamus et Opium addi possunt. Neque

non Calom. praeberi potest, e. g. ℞ Calom. gr. i — ii, Pulv. herb. Dig. gr. sem. Opii puri gr. quadrant. Sacch. albi ʒi M. fiat pulvis D. tal. dos. No. VIII. S. quater de die pulvis sumendus. 6. Orchitidem facilius tolli, ex quo Hunter primus emeticorum usum in lucem posuit, omnino negari non potest. Post sanguinis enim missiones, si necessariae erant, institutas emeticum adhibeatur, et altero aut omni die tertio repetatur, quorum effectus saepius sane mirabilis. 7. Maxime necessarium videtur, uti aegrotus quietem summam servet et omnis diaeta et regimen sit antiphlogisticum, postea autem magis diaphoreticum; ne sit alvus obstructa, clysmata, quibus et narcotica possunt admisceri, optime curabunt. 8. De complicationum cura, etsi fusius disserere cupiverim, loci angustia haec tantum addere coactus sum. Quo magis inflammationis signa prae se erunt, eo maior methodi antiphlogisticae locus, sin autem spastico magis caractere excellant, eo maior antispasmodicis medelis fides adhibenda.

Quae therapia plerisque casibus plane sufficiet, restat ut hoc tantum addam. Intumescencia testiculi, quando desinere incipit, auctoritate virorum Richter, Swediaur, Wilmer, medicamentis adstringentibus, praecipue plumbi praeparatis externe et frigide quidem adhibitis, plane resolvitur. Attamen et hic supervacua videntur, aegrotus caute vivat, suspensorio utatur. Parva quae saepissime restat parastatae induratio, quamvis tarde plerumque tamen tempore, suspensorio, inunctionibus unguentorum resolventium et emplastris perpetuis superatur.

DE COMPRESSIONE IN ORCHITIDE INSTITUENDA.

Etsi testiculi compressio in orchitide gonorrhoeica praecipue laudata est, in aliis quoque speciebus, causis occasionalibus remotis, haud temere in usum vocatur. *Fricke* huic methodo haecce commoda vindicat: 1. dolores quam celerrime auferuntur, 2. ipse morbus nullo alio modo tam celeriter sanari potest, 3. methodus est simplicissima, 4. maioribus impensis opus non est, neque cura aegroti diligentiori. Et recte quidem, quae enim huic methodo obiecta sunt, tanquam compluria incommoda provocaret, propter dolores perferri non posset, aut ipsam gangraenam efficere valuisset, experientia duce aut irrita aut modum nimis excedentia apparere. Compressio id enim efficere videtur, primum ut lumina arteriarum et venarum angustiora reddantur, quam ob rem parti inflammatae et minor sanguinis copia adducatur et secundum physiologiae legem sanguinis in venis recursus mirum in modum acceleretur. Deinde et resorptionis vis compressione perpetua valde augetur, novae non amplius oriuntur exsudationes, quaeque iam aderant, sensim auferuntur. Si igitur haec methodus auctore *Ricord* in simplici inflammatione, in oedemate et infiltrationem brevissimo tempore secundum semper eventum praebebit, nihilo minus et inveteratis et complicatis orchitidis speciebus dummodo bonae indolis sint, optime etsi minus celeriter medebitur. *Ricord*, qui ex longo iam tempore compressioni in valetudinario, quod est Lutetiae lue venerea laborantibus institutum, usus est, empl. de Vigo (empl. diachyl. compos. c.

Mercur.) aut empl. mercur. compos. commendat. Qualis sit massa emplastri nil interest; quo facilius et artius inhaeret, eo melior. Tali emplastro oblitas strias complures, duarum vel quattuor linearum latitudinis, longitudinis duorum vel trium pedum medicus habeat in promptu, deinde manu sinistra testiculum laborantem ab altero secernat et in fundum reprimat scroti. Quo facto altera manu circa scrotum et funiculum spermaticum complures striis illis circulos describat, ne testiculus loco moveri possit, neve tamen his loci angustis sanguis impediatur, quominus retro facile remanet. Tum frequentibus circulis, partim sese obtegentibus, imo quoque maxime attracto, supra testiculum ad infimum scrotum descendat. Et fundus etiam scroti emplastro artissime cohaerente ac premente in crucis formam affixo obtegendus. Dolores etsi inter hanc tractationem valde augeri solent, postea tamen statim aut brevi omnino cessant, quidquod saepius aegroto vehementissimis doloribus laboranti quasi levamento erat compressio.

Quae ligamenta intacta iaceant, donec post unum vel alterum diem testiculus valde minutus, omnino liber in vinctura nunc ultro laxata sentiatur. Nunc vincula redintegrandae, usque quoad testiculus normalem magnitudinem assecutus sit. Orchitis simplex huic methodo tribus aut quinque saltem diebus plane cedere solet, quod ubi parva epididymidis induratio remanserit, compressio per decem aut viginti dies continueatur necesse est, aut dummodo alias aegrotus sanus resolutionem tempori efficiendam tradat. Ricord, ubi necessarium ratus est, venaesectionem et hirudines an-

te compressionem aegroti adhibere solet, et alia quoque remedia apta cum hac methodo coniunxit. Primis diebus aegrotum iacere et requiescere iubet.

THERAPIA SINGULAS ORCHITIDIS SPECIES SPECTANS.

Pauca tantum de iis rebus, quibus singularum specierum therapia inter se differre videtur, hic addam.

I. In orchitide gonorrhoeica gonorrhoea suppressa medentium oculos in se convertere debet. Semper enim ut denuo restituatur in votis est. Si igitur inflammationis vi gonorrhoea cessaverit, inflammatione fracta ultro apparebit, recte enim VS. hirudines, cataplasma calida, emulsiones, eccoprotica, Nitrum, Calomel, Opium, Hyoscyamus, emetica, inunctiones mercuriales, clysmata, quibus aut XL gutt. Tinct. Opii aut gr. tria Extr. (Richter) commixta sunt et gonorrhoeae et orchitidi optime medentur. Gonorrhoeae inoculatio, aut iniectiones irritantes semper atque omnino reiiciendae. Delpach orchitidem gonorrhoeicam una cum gonorrhoea piperis Cubelarum usu sanari contendit, in quod verbum minime iuraverim, duobus enim in casibus quos vidi, ubi cum gonorrhoea secundaria orchitis erat consociata, hoc remedio neque gonorrhoea funditus tollebatur, et orchitis plane ingravescebat.

II. Orchitis traumatica etsi statim ab initio frigidas tolerat fomentationes, aquam Goulardi calidam et fomentationes aromaticas requirere potius videtur. Ca-

taplasmata emollientia tepida minime prosunt. Vuln-
ra et complicationes secundum chirurgiae leges tra-
ctentur. Abscessus si formatur, mature aperiatur arte.

III. Orchitis rheumatica et arthritica et siccitatem et
calorem exposcunt; species resolventes aut lintea cam-
phora suffita optime administrantur. Remediis inter-
nis emeticis, spir. Mindereri, Amm. muriat., pulvere
Doveri, Aconito, Natr. carbonic. (Schoenlein)
optime utimur. Neque vesicantia, si inflammationes
aliis in partibus specificae praecesserant, negligenda.
Hydrocele acute exorta his sub remediis saepius re-
sorbetur.

IV. In orchitide metastatica Hamilton prospero
eventu hanc adhibuit tractationem. Simulatque orchitis
apparuit, vesicatorium in regione parotidea applicabat,
si enim denuo parotis intumuerat, et genitalia minus do-
lencia et tumor harum partium minuebatur et cerebrum
intactum remanebat. Interne praeterea praebebantur
spir. Mindereri, potus tepidi et diaphoretici, vinum,
Camphora, Alkali volatile, vinum antim. Huxhami,
serpentaria; contra inquietem et vigilias Opium. Ipse
testis suspensioni commissus, alvus clysmatibus aperienda.
Remedia purgantia et methodus antiphlogistica
nocuere potius quam quod profuissent. Quodsi meta-
stasis in cerebrum minabatur, vesicatorio in scroto po-
sito, orchitidem, quae saepius subito evanuisset, re-
vocare studebat.

V. Orchitidi erysipelaceae, quae superficialem magis
sedem habet, calor siccus, emetica, deinde laxantia
mitiora et diaphoretica adhibeantur. Sin vero inflamma-

tio ad pseudoerysipelas proprius accedit, initio quidem sanguinis missionibus, Ung. cinereo, fomentationibus emollientibus ex Aqu. saturnina paratis tractetur, mox fluctuatione modo perspicua mature aperiatur et secundum chirurgiae leges quae idonea sunt adhibeantur.

VI. In orchitide scrophulosa remedia antiscrophulosa praeter iam monita principatum tenent. Francogalli, e. g. P o u r c h é, qui medicus est MontPELLIENSIS, pilulas laudant ex Kali hydrobromico paratas, et fomentationes solutione Bromi aquosa (pars una in XL. part. aquae) superfusas. Et Iodina cum fructu adhibetur et B a r y t a muriat.

VII. Orchitis syphilitica nisi sublata lue numquam tum autem aequae facile ac tuto sanatur.

VIII. Orchitis scarlatinosa et siccum calorem et internum diaphoreticorum usum, requirit, respectu semper ad renum statum habito, saepius valde inflammatorium.

IX. In orchitide consensuali principium curationis momentum in causis removendis consistit, quod cum obtineri possit, perfectam et saepius facillimam medellam aegritudo admittit.

EXITUM CURA

Orchitide resoluta, aegrotum per aliquot tempus medici curae esse commendatum, vitamque ab omni et in Baccho et in Venere evagationibus mundam gerere debere, per se iam patet, praesertim quum residua

morbi quamvis parva remanerent, quibus proclivitas illa quae semper sequitur, ad morbum recidivum adhuc augetur. Et si forte suo iure Brachet contendit (cf. Chelius Chirurgie. I. 797.) intumescantiam et irritationem testiculi haud raro eo effici, quod ductu deferente invio maior seminis copia cumuletur, quin etiam hoc modo orchitidem et fistulam seminalem posse oriri, non nisi maxima habita cautione reconvalescens modico Veneris fructui, anteaque solitae vitae gerendae rationi se dedat. Tempus, suspensorium, balnea et fomentationes genitalium frigidae irritationis statum sensim tollunt.

Frequentissimus orchitidis exitus, indurationem dico, tantam remediorum copiam in libris laudatam invenit, ut angustum dissertationis meae spatium vix sufficeret, quorum nomina tantum proferrem, quam ob rem hic ad perfectionem et absolutionem pervenire libenter renuncio. Optimum eventum praebuisse videntur balnea, emplastra diu gestata, e. g. $\mathfrak{R}$ Empl. Hydr. ciner. $\mathfrak{z}\text{ii}$, Empl. Litharg. comp. Opii puri $\overline{\text{aa}}$ $\mathfrak{z}\text{i}$, Camphorae $\mathfrak{z}\text{i}$ M. sive Empl. Gummi ammon. c. aceto squill. paratum, inunctiones cum Ung. hydr. cinereo, quibus Camphora, Opium et Kali hydroiodinicum coniungi possunt, praecipue autem emetica, tertio quoque die praebenda aut bis in hebdomade, quae ab Hunter, Althof, Girtanner, Hahnemann (von den venerischen Krankheiten, p. 316.) maxime celebrantur. Rust commendat Amm. muriat. $\mathfrak{z}\text{ii}$ ad $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$ per diem, alii Tartar. stibiat. refracta dosi, pulv. Plummeri, Guaiacum, Ammoniacum, Saponem medic., Cicutam, Calendulam etc. Quae si omnia remedia perlustramus, vim naturae medicatricem, quae quidem sola haud raro

prosperum eventum adducere valeat, ne obliviscamur. Verumtamen medici iusto minorem ei fidem adhibent, non nisi in *Histoire de l'Académie des sciences* 1703 pag. 49. laudibus effertur. Febres postea accedentes, praesertim febris typhosa lethali cum eventu nonnumquam indurationem summovent. Ex narcoticorum acriumque medicamentorum sat magno numero pauca tantum eligam. Cicutam permulti laudarunt, alii Dec. Ononid. spinos., Stark Pulsatill. nigric., Ofterdingen Aconiti usu indurationes sanavit. Et internum et externum Opii usum commendarunt Althof, Fothergill, Nisbet et Swediaur. Dulcamara, Mezerium aliaque saepius in usum vocata. Richoud et post eum Eusebius de Salle (*Journ. complém. du Dictionn. des sciences*, Vol. XIX. 1824. Sept.) bono cum eventu Iodinam et interne et externe administrarunt. Interne Tinct. 15 — 30 gutt. bis die, usque ad 40 — 50 gutt., qua autem dosi sitis, cephalaea apparebat, lingua rubra et sicca fiebat, dolores ventris et alvus soluta et mucosa efficiebatur. In usum externum ung. iodatum quotidie ʒi — ʒii oblinentes octo aut decem diebus indurationem submovebant iidem. Hufeland Barytam et Calcariam muriaticam propter bonos quos vidit eventus, valde commendat. Alii R̄ Spong. ust. ʒi, Nitri dep. gr. X., Pulv. rad. Sarsapar. ʒi M. fiat pulv., D. tal. dos. No. IX. S. ter de die pulvis sumendus. v. Swieten laudat R̄ lapid. cancr. ppt. ʒi, Vin. rhenan. opt. ʒxii M. D. S. Mane et vesperi tria ad quatuor cochlearia sumenda.

Permagnus fomentationem, kataplasmatum, emplastrorum numerus, quorum praecipua haec fere vi-

dentur. Plenck radice Atropae mandragorae pulverisata, lacte cocta, cum mica panis albi mixta pro cataplasmate utebatur. Celsus radicem Momord. Elaterii melle coctam, deinde expressam adhibebat. Haase (diss. inaug. Erlang. 1782.) et alii violem tricolorem, Aiken, Willmer, fomentationes frigidas aqua Goulardi paratas, Michaelis spiritum Mindereri; Ruland (Cura empir. Cent. V. c. 92. 98. et Cent. IX. cur. 75.) balsamum sulfuris infricari curavit. Hunter (on venereal diseases p. 212.) fumigationibus camphoratis resolutionem assecutus est. Hecker et alii inunctionibus Linim. volatil. praeferiebant R̄ Olei C. C. foet., Spir. C. C. aa ʒii, Ung. merc. ʒss M. D. Plater (Observ. lib. III. pag. 698.) gummi ammoniacum commendat, et Roemer lacertas scroto alligari iussit. Empl. de Cicuta, Merc., et Ol. tart. foetid., Empl. diachyl. compos. c. sapone hispanico (Bésnard) saepius ac rursus laudantur. Hounsfield (Lond. Med. Journ. 1786. Götting. Anzeig. 1788. pag. 1068.) electricitatem summis quas meretur laudibus effert. Calor, cineribus circa scrotum positis, aut in omnem aegrotum summopere agens, aliis in locis laudatur. Bartolinus (Act. Hafn. III. obs. 41.) pulsando testiculum induratum in sanum statum reduxit. Alia omittam, hoc tantum addam: Paulini (Dreckapotheke I. p. 243. II. pag. 158.), Rulandus (Pharmacopoea nova theca VI.) coenum et stercus ovillum efficacissimum et minimi pretii parandum laudaverunt.

Indurationes, quae omnibus resolvendi conatibus pertinacissime obsteterant, interdum novae gonorrhoeae infectioni aut blennorrhoeae inoculationi cedebant, qua-

lia exempla hoc, quod Ill. Loewenhardt mecum communicavit, augeam. Dom. a B., miles, post expugnatam Lutetiam gonorrhoea ibi, deinde orchitide sinistri lateris vehementi laboravit. Quae quum VS., Calomelane, et inunctionibus mercurialibus brevi sublata esset, induratio testiculi magna, quae nullo modo poterat resolvi, remansit. Duobus annis praeterlapsis, Berolini noster gonorrhoeam iterum sibi paravit, quam mox inflammatio testiculi iam antea correpti secuta est. Sola methodus antiphlogistica quatuordecim diebus orchitidem sanavit, et quinque vix hebdomadibus abhinc praeteritis, ne ullum quidem prioris indurationis vestigium amplius poterat observari. — Attamen haec omnia uti indurationem submoveant, interdum non valent, malum aut immutatum remanet, aut etiam crescit, pondus aegroto onerosissimum, animi anxietas in dies augetur, quid igitur restat nisi testiculi exstirpatio? Malignus morbi character, et omnis aegroti constitutio morbo correpta, sicuti in aliis locis, ita etiam hic testiculum exstirpari vetant, verumtamen melioris indolis induratio, pondus etiam suspensione vix tolerabile, incommoda huius mali, animique perturbatio sat superque indicationes praebebunt, quibus freti et operationem instituere et prosperum eventum possumus sperare. Uti igitur hic castratio mature instituatur, id monet, quod saepissime observatum, indurationem talem etsi ab exordio bonae fuisset indolis, malignum postea characterem induisse.

Ubi inflammatio in suppurationem abiit, abscessus mature aperiatur, ulcus aut fistula secundum artis leges tractetur, ne nimis testiculi substantiae submoveatur.

Tum secretione quam maxime fomentationibus cum aqua Goulardi paratis, coërcita, omnis aegroti status curam requirit diligentissimam. Saepius tamen una castratio, tempore apto instituenda, aegroti vitam servat. — Gangraena si strangulatione funiculi spermatici minatur, methodus antiphlogistica quam latissime adhibeatur, quin etiam interdum herniae incarceratae operatio indicata est. — Ubi sensibilitas testiculi nimia remansit, interdum suspensorium, Calomel, Cicuta, Digitalis, aqua Laurocerasi, emetica, Merc. sublim. corrosiv., Iodina, Ferrum carbonicum, Chininum, Opium et Arsenicum profuere; si omnia frustra, testiculi exstirpatio aegroto vitam reddit, quae his sub doloribus duplici morte deterior fuerit.

V I T A.

Ego, **Eduardus Lefson**, die XXII. mens. Iulii anni huius seculi XIV. Driesenae, Neomarchiae oppidulo, patre **Iacobo Lefson**, quem praematura morte mihi ereptum valde lugeo, matre **Henrietta**, quam mihi superstitem servavit sors propitia, natus sum. Veterem confiteor fidem. Admodum parvus una cum parentibus domicilio mutato Primislaviam veni. Primis literarum elementis in schola privata imbutus, anno MDCCCXXVII in ordinem quartum gymnasii Primislaviensis ab Ill. **Paalzow t. t.** Directore receptus sum. Per sex ibi annos et dimidium et gravissima et benevolentissima optimorum praeceptorum usus sum disciplina. Deinde anno huius seculi XXXIV tempore paschali primum maturitatis testimonium adeptus, Berolinum me contuli, ubi ab Ill. **Straufs t. t.** Rectore in civium academicorum numerum receptus, Ill. **Busch t. t.** Decano ordinis medici nomen rite professus sum. Per tres annos ibi commoratus, hisce interfui scholis. De Osteologia, de ligamentis et aponeurosibus, de Splanchnologia Ill. **Schlemm** audiivi disserentem. Anatomiam et generalem et specialem, nec non cerebri et sensuum organorum, et Physiologiam Ill. **Mueller** me edocuit. Idem una cum Ill. **Schlemm** duces mihi erant in arte cadavera rite dissecandi. In Botanicen ab Ill. **Kunth** introductus sum. In Chemia Ill. **Mitscherlich** mihi erat praeceptor; in Zoologia Ill. **Wiegmann**, Logices et Metaphysices quicquid adeptus, Ill. ab **Henning** debeo. Pathologiam et Therapiam generalem Ill. **Wagner**, specialem Ill. **Horn** et Ill. **Casper** mihi illustraverunt. In Chirurgia Ill. **Rust** praeceptore gaudeo, in Akiurgia Ill. **Froriep**, Elementa artis obstetriciae postquam ab Ill.

Kluge accepi, maiore cum fructu Ill. Busch de arte obstetricia uberrime tractantem audiui. Scholis clinicis interfui chirurgicis Ill. Rust per annum, Ill. Truестedt per semestre, medicis Ill. Wolff per duo semestria, obstetriciis Ill. Busch per annum dimidium. Clinicum ophthalmiatricum Ill. Juengken et illud morbis infantum dicatum Ill. Barez per semestre frequentavi et auscultando et practicando.

Deinde, Berolino tempore verno anni h. sec. XXXVII relicto, aliam universitatem Halensem adii, ibique ab Ill. Gerlach t. t. Rectore in academicorum civium numerum receptus, apud Cel. Krukenberg t. t. gratiosi medicorum ordinis Decanum nomen rite professus sum. Hic per annum scholis clinicis et medicis et chirurgicis Ill. Krukenberg et Ill. Blasii interfui.

Quibus omnibus praeceptoribus Clarissimis semper erga me benevolentissimis quas possum maximas habeo gratias semperque habebo.

Iam vero tentaminibus tam philosophico coram amplissima philosophorum facultate Berolinensi, quam medico et examine rigoroso coram gratioso medicorum ordine Halensi absolutis, spero fore ut, dissertatione thesibusque defensis, summi in medicina et chirurgia honores rite in me conferantur.

THESES DEFENDENDAE.

1. *Ne oblectamento tantum medico medicinae studium sit, summa qua potest cupiditate assectetur.*
 2. *Ulcus phagedaenicum Blasii, quia sui generis ulcus est, a similibus separandum.*
 3. *Pauperibus medendo medicus ditescit.*
 4. *Systema morborum cutis, quo nunc viri docti utuntur, arte factum naturali quondam cedit.*
 5. *Prava educatio gravissimorum morborum fons.*
 6. *Lupus, quod vocant malum, non semper, imo raro affectio scrophulosa.*
 7. *Quos ignis non sanat morbos, saepius sanat patientia.*
 8. *Post depressionem etiam cataractae emeticum interdum venaesectioni praeferendum.*
 9. *Maiorem oculo quam auri fidem adhibeat medicus.*
 10. *In diagnosi saepius quam in cura boni a malis medici differunt.*
-

Lefson, Eduard,

De orchitide Diss. inaug. med

Hala 1838

Diss. 2083,8

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10849341-1